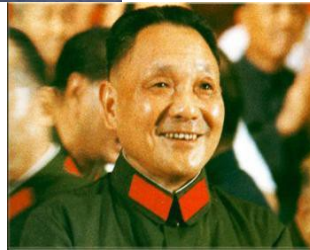

KRONOLOGIJA POLITIČKE POVIJESTI KINE I ODNOSA SA SVIJETOM

KRONOLOGIJA

POLITIČKE POVIJESTI KINE I ODNOSA SA SVIJETOM

2697. P.N.E. MITOLOGIJA

Žuti car je središnji bog od pet bogova kineske mitologije. Težio je harmoniji kroz uspostavljanje idealnog carstva u kojem su stanovnici smireni i žive u skladu sa zakonima prirode. Legenda o Žutom caru, poznatom i kao Xuanyuan Shi, temelji se na njegovoj zaslužnosti za utemeljenje kineske nacije i civilizacije. Pretpostavlja se da je došao na vlast tako da je ujedinio plemena koja su živjela uz Žutu rijeku (Huang He). U njegovo doba izmišljeno je pismo, brodovi, karte, medicina, muzika, češalj. Njegova žena navodno je otkrila proizvodnju svile.

oko 2100-1600
P.N.E.

USPON I PAD DINASTIJA

Prva kineska dinastija Xia imala je do svoje propasti 17 careva.

Oblikuje se ideja o carstvu kao početku i središtu svijeta koji su stvorili Kinezi.

oko 1600-1050
P.N.E.

SHANG DINASTIJA

U to vrijeme Egipat je na vrhuncu a grčki gradovi države još ne postoje.

Tri dinastije (SAN DAI) Šia, Šang i Đou označavaju početak kineske civilizacije: sustav pisanja, proroštvo, ograđeni gradovi, brončana tehnologija, upotreba kočija s konjima.

oko 1046-256
P.N.E.

ZHOU DINASTIJA

Oblikuje hijerarhijski politički i društveni sustav u kojem vlast pripada aristokratskim obiteljima. Ovo razdoblje uspoređuje se s feudalizmom u Europi. Društvena kohezija ne temelji se na hijerarhijskom poretku i kultu predaka. Sustav se raspao zbog rivaliteta između poluautonomnih država i borbe za teritorije.

Zapadni Zhou (oko 1046-771 P.N.E.)

Istočni Zhou (oko 771-256 P.N.E.)

770-oko 475
P.N.E.

Razdoblje poznato kao Proljeće i Jesen obilježavaju sukobi između kraljevstva.

KONFUCIJE (oko 551-479 P.N.E.)

Konfucije je smatrao da vladari mogu osigurati dobru državu moralnom snagom koja osigurava povjerenje naroda, a bez kojeg nijedna vlada ne može opstati. Naglašavao je važnost usvajanja pet glavnih etičkih načela: *jen*, *yi*, *li*, *chih* i *hsin* kako bi ljudi surađivali i osigurali opće dobro. Istinska vrlina je u *jenu* (izgovara se "ren") ili volji da se traži dobro u drugih i priznavanju vrijednosti svakog ljudskog bića. Glavni smisao Konfucijeva učenja je da pomogne čovjeku da ostvari *jen* i razvije ljubav prema učenju.

Neki sinolozi vide i u konfucijskoj tradiciji razloge velikog ekonomskog uspjeha Kine, Južne Koreje i Singapura.

IDEJE GLOBALNE HARMONIJE u modernoj kineskoj vanjskoj politici bliske su Konfucijevim idejama da se nijedno carstvo ne može održati silom već moralnim autoritetom vođa i oblikovanjem harmonije. Kina je s Rusijom 1997. potpisala Deklaraciju o multipolarnom svijetu i uspostavljanju novog svjetskog poretka. Kineski predsjednik Hu Jintao promovirao je izgradnju multipolarnog regionalnog i svjetskog poretka na idejama globalne harmonije koje su univerzalno provedive i čijim slijeđenjem Kina i svijet mogu postati stabilniji i bolji.

SUN TZU(oko 544-496 P.N.E.) njegove ideje objašnjavaju se kao temelj kineske realpolitike i vojne strategije.

Umijeće ratovanja: u vojnom i strateškom natjecanju sve je važno i povezano: vrijeme, prostor, diplomacija, špijunaža, opskrba i logistika, moral, ravnoteža snaga.

Svaki problem nema rješenje i inzistiranje nad apsolutnom kontrolom može razljutiti Nebo.

Moderna Kina ne podržava ideju unipolarnog svjetskog poretka i hegemonizma poretka budući da u skladu s razmišljanjima Sun Tzua polazi od toga da:

SVIJET NIKADA NE MOŽE BITI OSVOJEN, PAMETNI VLADARI MOGU SE SAMO NADATI DA ĆE GA HRMONIZIRATI U SKLADU SA SVOJIM TRENDOVIMA.

WEI QI I KINESKA GEOSTRATEGIJA- kineska tradicionalna igra zaokruživanja protivnika u kojoj nema šah mata i apsolutne pobjede jer igrač traži relativnu prednost ima ključnu poziciju u oblikovanju geostrateškog ponašanja Kine.

RAZDOBLJE RATUJUĆIH DRŽAVA (oko 475-221 P.N.E.)

221-206 P.N.E.

QIN DINASTIJA

Qinshi Huangdi, prvi car Kine, čije postojanje se izvodi iz arheoloških nalazišta(grobnica u Xianu s terakota čuvarima i konjima) i preciznih povijesnih zapisa.

Stvara unitarnu državu centraliziranjem administracije i pisma, težine i mjera. Uvodi nasilne metode vladanja i protivi se konfucijanizmu i slobodnim misliteljima. Pali knjige.

On je Sin Neba a uloga mu je osigurati harmoniju na zemlji i boriti se protiv sila kaosa.

Qin dinastija postavila je odnosa s drugim državama na temelju ideje da je Kina središte svijeta i istočno azijskog poretka. Od stranih vladara očekivalo se da bez prisile prihvate ideologiju o prvenstvu Kine u pitanjima civiliziranosti. Ove ideje o poretku između država nisu reformirane sve do 1860. godine. Glavni princip takve *soft power* vanjske politike je superiornost Kine u odnosu na druge zemlje. Trgovina i ostale vrste komuniciranja s Kinom su privilegija za koju treba plaćati. Druge države plaćaju poreze Kini u vidu raznih poklona čime priznaju da je Kina civilizacija superiorna po svojoj kulturi ostalima i prihvaćaju dobrovoljno svoju vazalsku poziciju. Iz te perspektive vanjske granice za Kine nisu samo teritorijalne nego i civilizacijske.

Počinje izgradnja Velikog kineskog zida koji je služio za odvajanje Kine od nomadskih plemena sa sjevera.

Zhang Yimou snimio je 2002. film *Heroj* o razjedinjenosti i ujedinjavanju u 3. stoljeću p.n. e. kroz pokušaj ubojstva cara.

206 P.N.E.-220
NE

HAN DINASTIJA

Konfucijanizam postaje državna filozofija i temeljni ispit za ulazak u državnu službu. Procvat kulture i rast ekonomije glavna su obilježja „zlatnog doba“. Pojavljuje se budizam. Dinastija Han ima moć nad Korejom i Vijetnamom.

Vodi borbe s razbojničkim plemenima iz Turkmenistana.

DIPLOMACIJA- sa susjednim plemenima koristila se strategijom *pet mamaca*: fino jelo, divno odijelo, muzika, žene i vino.

Pojavljuje se riječ *Zhongguo* koja se koristi više kao pridjev središnji grad ili država ili za područje kojim upravlja Han dinastija. Danas ta riječ znači Kina. Nakon pada Qing dinastije, prvi predsjednik i utemeljitelj Republike Kine Sun Yat-sen, uzeo je 1911. riječ *Zhongguo* kao skraćeni oblik za Republiku Kinu, a od 1949. riječ se koristi kao naziv za Narodnu Republiku Kinu.

SNAŽNI PROCESI DEZINTEGRIRANJA UZORKOVALI SU PAD DINASTIJE HAN.

Razdoblje kada je Han dinastija podijeljena na tri kraljevstva opisano je u povijesnom romanu Luo Guanzhonga *Tri kraljevstva* koji je nastao u 14. stoljeću u vrijeme dinastije Ming. Iz romana(120 poglavlja i stotine karaktera) je moguće vidjeti kako su se strateški planirale bitke te vodili ratovi i diplomacija. Kineska politička povijest mogla bi biti opisana početnom rečenicom romana: Carstva dugo podijeljena moraju se ujediniti; dugo uedinjena moraju se podijeliti. Tako je uvijek bilo.

220-589 RAZDOBLJE ŠEST DINASTIJA

Zajednički naziv za šest kineskih dinastija za vrijeme razdoblja Tri kraljevstva, Jin dinastije i Sjevernih i Južnih dinastija.

Carstvo je podijeljeno i nestabilno. Na sjeveru prodiru osvajači iz srednje Azije. Jugom Kine vladaju kineske dinastije. Širi se budizam. .

220-265 RAZDOBLJE TRI KRALJEVSTVA

Wu, Wei i Shu-Han jednako moćna kraljevstva ratuju za prevlast. Zbog stalnih sukoba stanovništvo se smanjilo s 50 milijuna na 16 milijuna ljudi.

Film *Zmajevu uskrснуće* bavi se tim razdobljem a snimio ga je 2008. Daniel Lee.

265-420 JIN DINASTIJA

Podjela na Zapadni(265- 316) i Istočni Jin(317-420)

Razdoblje Sjevernih i Južnih dinastija (386-589 NE) obilježava dugo razdoblje podijeljenosti i posljedica ratovanja.

581-618 SUI DINASTIJA

Dolazi na vlast proglašenjem za cara Yang Jiana. Dinastija je trajala 38 godina i imala je tri cara. Vodila je politiku ujedinjivanja Kine koja je osigurala stabilnost i potakla ekonomski i politički razvoja. Uz poljoprivredu razvila se brodogradnja i trgovina. Da bi se povezao sjeverni i istočni dio zemlje car Yang je naredio kopanje Velikog kanala. Uveden je i novi politički sustav s tri odjela i šest ministarstva. Ideja da se državom upravlja na načelu odabira najsposobnijih kadrova za državnu službu provedena je kroz zamjenu postojećeg hijerarhijskog sustava poznatog kao *Jiupin Zhongzheng* (devet rangova dužnosnika) s Carskim ispitnim sustavom koji je uključivao studiranje, polaganje ispita i preuzimanje dužnosti. Ovaj pristup odabira najboljih kadrova za državne službenike utjecao je i na Denga u odabiru kadrova za reformu Kine.

618-908

Kina je prva država u povijesti koja je svoje upravljanje postavila na načelima meritokracije.

TANG DINASTIJA

Kina se ujedinjuje.

Budistički utjecaj na Kinu raste sve do 845. kada dolazi do njegovog odbacivanja.

Raste broj trgovinskih ugovora u odnosima sa susjedima.

Dinastija širi utjecaj na prostore Središnje Azije. Kineske snage vodio je zapovjednik porijeklom Korejanac. U to vrijeme bio je uobičajeno da manjine imaju vrhunske dužnosti.

Teritorijalno širenje Kine dovelo je do poraza od Abasidskih Arapa u bici kod rijeke Talas 751. godine(današnja granica između Kirgistana i Kazahstana). Širenje Kine u srednju Aziju je zaustavljeno čime su povučene granice između budizma, konfucijanizma i islamstva. Nakon te bitke došlo je i do širenja kineskih izuma na Zapad, na primjer, tehnologije izrade papira. U mnogim gradovima srednje Azije otvorene su tvornice za izradu papira .

Prvi puta se pojavljuje neprijateljstvo s Indijom.

907-960 RAZDOBLJE PET DINASTIJA 960-1279

SONG (SUNG) dinastija

Od 10. do 13. stoljeća Kina je ušla u razdoblje značajnih ekonomskih i društvenih promjena. Došlo je do rasta trgovine, pomorske trgovine, urbanizacije, tehnoloških inovacija i razvoja kulture. Neokonfucijanizam je bio glavna državna ideologija.

Zemlja ujedinjena sustavom kanala kojim su povezane velike rijeke i gradovi.

Pomorska snaga zemlje je na visokom stupnju: flota obuhvaća 13 tisuća brodova. Početkom 12. stoljeća kineska brodogradilišta proizvodila su riječne i morske brodove za kineske potrebe ali i za Koreju.

Sjeverni Song (960-1127)

Južni Song (1127-1279)

1271-1368

YUAN DINASTIJA

Utemeljio ju je 1271. Kublaj Kan unuk Đingis Kana(dolazi na vlast 1260). To je prva strana dinastija koja je vladala Kinom. Izgradila je novi grad nazvan Yuan Dadu koji postaje glavni grad, sadašnji Peking ili Beijing što znači Sjeverni glavni grad.

Nakon teških posljedica osvajanja ipak dolazi do oporavka Kine i ujedinjavanja. Carstvo obuhvaća Mongoliju i Sibir, Južno more, provinciju Yunnan i Tibet i istočni dio Xinjiang provincije.

Yuan dinastija usvaja kineske običaje i sustav upravljanja državom te razvija diplomaciju, posebno trgovinu sa stranim zemljama. Zadržala je veliku pomorsku flotu dinastije Song koja je plovila u području Sumatre, Cejlona(Šri Lanka) i južne Indije, te je došlo do snažnog razvoja pomorske trgovine. Poduzela je s nekoliko tisuća brodova i dvije neuspješne pomorske ekspedicije, 1274. i 1281. ,protiv Japana.

U Kinu dolaze brojni trgovci , strani izaslanici i putnici avanturisti. Među njima je i Marko Polo s Korčule koji je informirao Zapad o Kini. Cvjeta kultura, posebno dramska umjetnost. Seljaci pokreću pobunu protiv Yuan dinastije.

1368-1644

MING DINASTIJA

Zhu Yuanzhang, utemeljitelj Ming dinastije pokrenuo je mnoge mjere da bi olakšao položaj seljaka te se borio protiv korupcije dvorskih dužnosnika Njegov četvrti sin Zhu Di poznat kao car Chengzu svojim je vladanjem doveo do velikog procvata Kine Napravljena je prva i najveća enciklopedija u svijetu *Yongle Dadian*. Počeo je izgradnju carske palače. Došlo je do velikog procvata književnosti. U to doba nastala su velika umjetnička djela kineske književnosti – *Put na Zapad i Roman o tri kraljevstva*.

U početku je car Chengzu vodi ekspanzionističku politiku i šalje u pomorsku misiju 1405. Zheng Hea koji je plovio po Indijskom oceanu do Perzijskog zaljeva, uz istočne obale Afrike te posjetio i mnoge otoke jugoistočne Azije. Zheng je bio admiral ali i trgovac i diplomat. Kineska flota imala je stotinu brodova, opremljenih s kineskim izumima barutom i kompasom s blizu trideset tisuća ljudi te je bila tehnološki i brojčano nadmoćna Španjolskoj armadi. Zhengu se pripisuje zasluga za uspostavljanje pomorskog puta kojim je povezan zapadni Pacifik i Indijski ocean.

Pomorska putovanja nisu promijenila ideju o Kini kao geografskom i civilizacijskom središtu svijeta. Poruka strancima je glasila:oni koji dođu skromno, nazad će biti vraćeni velikodušno!

1433. zabranom pomorske trgovine i izgradnje velikih prekomorskih brodova počela je stagnacija pomorskih snaga Kine što se vremenski poklapa se s prijetnjama na sjevernim granicama. Više je razloga za taj obrat : antikomercijalni i ksenofobijski duh vremena, fokusiranje na obranu na kopnu i unutarnjopolitički. Do kraja 16. stoljeća pomorska snaga

Kina toliko je oslabila da vlada dinastije Ming nije bila sposobna obraniti kineske trgovce na moru od pirata.

DIAOY OTOCI

Kina svoj suverenitet nad ovim strateški važnim arhipelagom izvodi iz pomorskih karata dinastije Ming kada su sporni Diaoyu otoci bili pod nadležnošću Kine kao i Tajvan koji su 1544. portugalski pomorci nazvali Formosa što znači prekrasan otok.

Kina tvrdi da Diaoy otoci nikada nisu bile "*terra nullius*", što pokazuju i grobovi kineskih ribara, te da je ona njihov vlasnik a ne Japan. Tajvan također polaže pravo na te otoke.

Kina se poziva i na karte dinastije Qing, kao i one od britanske mornarice iz 1811. na kojima su „otoci ucrtani kao dio kineskog teritorija“.

Zatim, se poziva na Kairsku deklaraciju (1943) i Potsdamsku deklaraciju(1945). Službeni kineski stav o tom pitanju predstavio je Ured za informiranje Državnog vijeća Kine kada je u rujnu 2012. objavio *bijelu knjigu* o otocima kao pripadajućem teritoriju Kine. Japan se u dokazivanju svog suvereniteta nad tim otocima, koje naziva Senkaku, također poziva na „povijesne činjenice. Japan se u vrijeme Tokugawa razdoblja(1603-1868) isključio iz kineskog sustava suvereniteta ali su Ryukju otoci (Okinawa) prihvatili takve vazalne odnose s Kinom. Japan se poziva na Mirovini Sporazum s Amerikom i drugim zemljama iz San Franciska(1951) u kojem ti otoci nisu istaknuti, u članku dva, kao dio teritorija kojeg se Japan odrekao. Rykyu otoci (Okinawa) su dati na povremeno upravljanje Sjedinjenim Američkim Državama. Civilna uprava SAD je arbitrarno proširila svoje upravljanje i nad Diaoyu otocima koje Kina smatra dijelom svog teritorija.

Kina ne priznaje Sporazum iz San Franciska budući da nije bila uključena, kao ni Tajvan, u njegovu izradu i potpisivanje.

Od 1970. Kina, Japan i Tajvan izrazitije se spore oko suvereniteta nad otocima, a 2010. i 2013. izbile su velike tenzije između Kine i Japana.

1644- 1912. QING DINASTIJA

Potiče sa sjeveroistoka Kine. Zamijenila je dinastiju Ming protiv koje su seljaci digli pobunu koju je predvodio Li Zicheng. Nakon što je Li osvojio Peking dio njegove vojske okrenuo se mandžurskoj vojsci ujedinjenih sjeveroistočnih plemena koja je osvojila glavni grad Peking i vlast nad Kinom. Dinastiju Qing utemeljio je car Taizong (Huang Taiji, Abahai), sin Taizu Nurhachia (1559 - 1626) osnivača dinastije kasni Jin (1616). Kao pripadnik etničke manjine iz sjeveroistoka Kine, čiji preci su bili pripadnici Nuzhen plemena koje je u 17. stoljeću postalo Man narod ili mandžurijci, tražio je od Han naroda da prihvate mandžurijski način odijevanja i nose perčin. Uveo je mnoge reforme u pravcu centralizacije države, nastavljajući

ekonomski razvoj, dolazi do rasta standarda i stanovništva.

1663. porazili su Holanđane i osvajaju Tajvan na koji se doseljavaju Kinezi i žene se s autohtonim stanovništvom Aboriđinima. Ipak 50 posto zemlje je pod kontrolom Aboriđina. Kinesko carstvo uključuje Tibet, Tajvan Mongoliju i Xinjiang(Šindijang) koji također slijede carska pravila upravljanja.

1680.

Počinje trgovina između Kine i Engleske.

1715.

Jedino ruska pravoslavna misija ima predstavništvo u Pekingu, nešto poput ambasade.

1723.

Zabrana kršćanstva i opijuma.

1760.

Razvija se međunarodna trgovina čajem. Feudalna ekonomija dosegla je svoj vrhunac kao i kultura i znanost. Pojavljuju se veliki umjetnici kao klasici Cao Xueqin (1715-1763) autor romana *San o crvenoj sobi*. Taj roman o dvije aristokratske obitelji Mao Zedong je koristio i u svome državničkom poslu. *San o crvenoj sobi* pročitao je nekoliko puta jer ga je, kako je rekao Henry Kissingeru, fascinirao način na koji je pisac isprepleo fikciju i realnost koja je ponekad bila manje istinita od fikcije.

1767.

Francois Quesnay (Fransoa Kene) francuski ekonomski teoretičar i mnogi drugi kao Voltaire, i Montesquieu analizirali su postignuća zlatnog doba dinastije Qing. Quesnay je pisao o Kini kao najljepšoj zemlji na svijetu, najnaseljenijoj i najrazvijenijoj. Ravna bi joj mogla biti samo Europa kada bi bila ujedinjena.

DIPLOMACIJA DOBRONAMJERNE SUPERIORNOSTI

Car Qianlong (1711-1799) shvaćao je tradiciju i kulturu Kine kao civilizacijsku snagu koja osigurava superiornost Kini u odnosu na ostale zemlje i koristio je kao instrumenti za procese sinifikacije.

Dinastija Qing je kao i ranije dinastije vjerovala da su najveće vrijednosti unutar Kine, a zemlje koje trguju s Kinom time su počašćene i za to trebaju Kini davati razne vrste poklona.

Pravila trgovine sa strancima bila su strogo definirana vremenski i prostorno. Trgovina se odvijala u Gunagzhou(CANTONU) a stranci nisu smjeli učiti kineski jezik i bilo je zabranjeno prodavati im kineske knjige. Komunicirali su preko kineskih trgovaca koji su imali specijalne dozvole za posao sa strancima.

1787.

Osvojen je Vijetnam.

1793.

Lord George Macartney došao je s velikom delegacijom(muzičari, kirurzi, izumitelji, britanski porculan kopija Qinga) kineskom caru Qianlongu da uspostavi diplomatske odnose, ali je odbijen. To se smatra jednim od najponižavajućih događaja u povijesti britanske diplomacije.

Pismo kineskog cara Qianlonga kralju Velike Britanije Georgeu III. (1738 – 1820) u kojem on svijet dijeli na Kinu i na barbare često se navodi kao primjer doktrine superiornog izolacionizma utemeljenog na ideji o nadmoćnosti Kine nad Zapadom.

1820.

Kina proizvodi 30 posto svjetskog BDP-a ali zbog pobuna i rasta korupcije dolazi do opadanja moći dinastije Qing. Struktura države nije bila sposobna izdržati vojni izazov Zapada koji se ekonomski želio proširiti na Istok.

1834.

Ministar vanjskih poslova Lord Palmerston(Henry John Temple) šalje novu delegaciju. Britansko inzistiranje pod doktrinom slobodne trgovine postaje prijatna.

1839.

Kina traži da se poštuje zabrana trgovine opijumom, kada je to odbijeno Kina blokira trgovačke brodove u Guangzhou(Kantonu). Moralni i odani carski službenik **Lin Zexu** šalje pismo kraljici Viktoriji u kojem piše kada bi neke druge zemlje došle trgovati u Englesku morale bi poštovati engleske zakone. Traži da kraljica zabrani barbarima, britanskim trgovcima, kojima nedostaje morala, da prodaju otrov Kini u zamjenu za profit. Kraljica nije dobila pismo, a lobisti za trgovinu s Kinom šalju peticiju Parlamentu sa zahtjevom da Velika Britanija objavi rat Kini. To nisu shvaćali kao osvajanje Kine niti su tražili da se zamijeni vlast nego kao legitiman način da Kina prihvati standarde trgovanja i zakone Zapada.

Počinje otvoreno neprijateljstvo Britanije prema Kini.

Lord Palmerston šalje pismo u Peking i traži kazne za one koji su nanijeli štete britanskoj kruni. Priznaje da je opijum protivna kineskom zakonu ali traži da se ukine zabrana kineskih vlasti na trgovinu s opijumom. Zbog hitnosti stvari britanska vlada naredila je blokiranje svih glavnih kineskih luka i kineskih brodova dok ne dobije satisfakciju. Tako je počeo rat. Kineska vlada to je pismo u početku shvatila kao beznačajnu prijatnju poslije je morala prihvatiti stvarnost. Kineske luke su blokirane a Britanci su pokazali svoju prednost preko topova i parobroda kojima nije trebao vjetar i valovi

1839.

PRVI OPIJUMSKI RAT

1842.

Wei Yuan objavio studiju Plan za pomorsku obranu: pozvati u Kinu barbare iz zemalja koje su u neprijateljskom odnosu s Britanijom. Strategija da se barbari okrenu protiv barbara nije bila efikasna.

Rat je završio sa *Sporazumom iz Nanjinga* kojim je Kina morala 29. kolovoza 1842. dozvoliti trgovinu opijumom, propagiranje kršćanstva. Hong Kong je postao britanska kolonija, a u Šangaju se provodio britanski zakon. Kina nije dobrovoljno prihvaćala takav odnos snaga.

1856- 1860

DRUGI OPIJUMSKI RAT

Britanske i francuske trupe umarširale su u Peking i spalile ljetnu Palaču te uništile mnoge vrijednosti. Detaljne karte osigurao im je ruski diplomat i grof Nikolaj Ignatijev koji je poslan u Peking 1859. Zatim je uvjerio kinesku vladu da samo Rusija može osigurati evakuaciju snaga Zapada iz Pekinga. Te usluge Kina je platila teritorijem. Rusija je dobila dio vanjske Mandžurije luku na obali Pacifika, današnji Vladivostok. Također je dogovorio da se za rusku trgovinu otvori grad Urga (Ulana Bator) u Mongoliji i Kashgar na zapadu Kine.

Kina je u ratu s Francuskom, Velikom Britanijom, Rusijom i Amerikom silom prisiljena na neravnopravne političke odnose i *slobodnu trgovinu*. Izgubila je kontrolu nad Vijetnamom (pripao je Francuzima) i Korejom (pripala je Japanu), što je imalo za posljedicu njezino daljnje ekonomsko i sigurnosno slabljenje.

KRAJ IDEJE SUPERIORNOG IZOLACIONIZMA

1858.

Sporazum iz Tianjina

Pregovori su se odvijali na engleskom jeziku. Kina tada nije imala znanje o međunarodnim zakonima. Bila je prisiljena ukinuti svoj, kantonski sustav trgovine, što je bio kraj kineske regulacije trgovine sa Zapadom, i uvesti principi ekstrateritorijalnosti tada nepoznat u Kini. Otvorila je luke stranim trgovcima i vojskama, dala pravo naseljavanja stranaca u Pekingu, pravo slobodne plovidbe ratnih brodova rijekom Yangtze, trgovci i misionari smjeli su putovati u unutrašnjost Kine te je pristala na plaćanje odštete Britaniji i Francuskoj. Kina je pristala da se u službenim dokumentima između Kine i Velike Britanije, zabranjuje za britanske dužnosnike i subjekte Krune upotreba riječi *yi* ili barbarin

1860.

Pekinški ugovor

Pekinška konvencija ili *Pekinški ugovor* sastoji se od tri različita dodatna ugovora, zaključena između Kine i Velike Britanije, Kine i Francuske i Kine i Rusije, kojima se potvrđuje *Tianjin ugovor* uz ustupanje Hong Konga Velikoj Britaniji i vanjskog dijela Mandžurije Rusiji. Ugovore je potpisao princ Gong (Kong), polubrat cara Xianfenga (1831 - 1861).

UGOVORI KAO SREDSTVO UVLAČENJA KINE U ZAPODNE NORME TRGOVINE, EKONOMIJE I POLITIKE

Zapadne sile nametnule su Kini međunarodne norme i zakone koji su oblikovani da njima

donesu korist i kojima je Kina izgubila kontrolu na svojom obalom.

Kineska ideja svjetskog poretka suočila se s posve drugačijim svjetskim poretkom, slobodnom trgovinom, diplomatskom razmjenom, ambasadama. Dinastija Qing postepeno je počela mijenjati sinocentrički pogled na svijet koji se temeljio na principu sizereniteta i diplomaciji koja se oslanjala na dobrovoljno uvažavanje superiornosti Kine a ne na međunarodne zakone i jasno definirane granice. Kina nije poznavala koncept suvereniteta kakav je slijedio Zapad, a pristup granicama u doba dinastija temelji se na principu; ne silom nego idejom o Kini kao središtu svijeta. Diplomaciju je vodila preko ureda za protokole i rituale.

1861.

Osnovano vladino tijelo za vanjske poslove nazvano *Zongli yamen*, (ured vanjskih poslova sa svim nacijama) koje je funkcioniralo do 1901. kada ga je zamijenilo ministarstvo vanjskih poslova.

1868.

Kina šalje prvu diplomatsku misiju u Washington, koju je, u svojstvu posebnog i sveopunomoćenog izaslanika Kine, predvodio iskusni američki diplomat Anson Burlingame. On je zastupao Kinu na načelima uvažavanja jednakosti, pravednosti i reciprociteta sve do smrti 1870. godine.

1871.

13. rujna u Tianjinu sklopljen prvi ugovor Kine i Japan o prijateljstvu i trgovini te su određena prava konzula i carine.

1876.

Japan je prisilo Koreje da otvori luke japanskim trgovcima i slijedio je ponašanje sila Zapada. Kineski diplomat LI HONGZHANG tada je izjavio da je velika razlika u odnosima Koreje i Kine i Koreje i Japan koji nameće velike obaveze Koreji.

1894.

PRVI KINESKO-JAPANSKI RAT

Vodio se oko kontrole nad Korejom

Japan okupirao Diaoyu otoke, i preuzeo kontrolu nad Korejom i Tajvanom. Car Guangxu je tražio od vlade da se suprotstavi japanskoj vojsci ali je kineska vojska doživjela poraz. CARICA DOWAGER CIXI (1835-1908), udovica cara Xianfenga koja je prvo vladala u ime svog maloljetnog sina Tongzhija a poslije u ime sina svoje sestre, cara Guangxua, smatra se odgovornom za taj poraz budući da je navodno smanjila sredstva za mornaricu i koristila ih za svoje osobne svrhe.

1895.

SHIMONOSEKI SPORAZUM

Vlada Qing priznala neovisnost Koreje, predala Formosu (Tajvan) s pripadajućim otocima Japanu i obećala privilegije kakve su imale zapadne sile. Kina bi izgubila i strateški važan

Liaodong poluotok(Port Arthur) u Mandžuriji da nije bilo tripartitne intervencije Rusije, Francuske i Njemačke koje su prisilile Japan da prihvati novčanu kompenzaciju. Državnik i kineski pregovarač LI HONGZHANG je privremeno zaustavio napredovanje Japan prema Kini ali je u Mandžuriju doveo Rusiju.

U pregovorima s Japanom tražio je da Kini prizna sizerenitet nad Korejom ali bez uspjeha. Kada su SAD sklopile trgovinski ugovor s Korejom Li je traži da se prizna prestiž Kine u Koreji no bez uspjeha. Na taj način su završili i njegovi pregovori s Francuskom oko sizereniteta nad Vijetnamom te je došlo do kinesko-francuskog rata (1883- 1885) i gubitka kontrole nad Vijetnamom.

Car Guangxu se okrenuo diplomaciji smanjivanja napetosti u odnosima s velikim silama Europe i Amerikom i reformi države po zapadnjačkom modelu da bi zaustavio slom dinastije. Caricu Dowager Cixi nije zanimalo stanje u svijetu, regiji i Kini nego osobno bogaćenje, te se odupirala brzom modernizaciji zemlje da bi sačuvala vlast.

1898.

Moderniziranje državnih institucija Kine trajalo je sto dana. Carica Dowager Carica je prekinula reformu i cara Guangxua stavila u kućni pritvor i otvoreno preuzela državne poslove.

1899.

Amerika također vodi *open door diplomacy* prema Kini

1899- 1900

BOKSERSKI USTANAK

Pobunjenici su tražili da se promjeni administracija dinastije Qing, izbace stranci iz zemlje i obnovi tradicionalni način vladanja. Napali su strane misionare zato što nisu poštivali kineske običaje i vjerovanja te one sunarodnjake koji su prešli na kršćanstvo zbog privilegija. U diplomatskom kvartu Pekinga napadnuti su diplomati što je bila jedna od posljedica kineskog nasilnog uključivanja u nepravedan međunarodni poredak i „slobodnu trgovinu“.

Carica Dowager Cixi je, da bi sačuvala svoju poziciju, odbila djelovati protiv ustanika pa su intervenirale Njemačka, Rusija, Velika Britanija, SAD, Japan, Francuska, Italija i Austro–Ugarska i prisilile Kinu da 1901. potpiše obavezu plaćanja troškova koje su te sile imale u slamanju Bokserskog ustanka. Japanske snage su tada, prema nekim tvrdnjama, otele ukupne novčane rezerve Kine. Li Hongzhang sudjelovao je i pregovorima nakon Bokserskog ustanka.

Rusija i Japan dobili su dodatne ustupke od slabe Qing vlade.

1908.

LI HONGZHANG

Vodeća politička ličnost Kine u 19. stoljeću Li Hongzhang (15. veljače 1823, Hefei, Anhui provincija - 7. studeni 1901, Peking), vodio je gotovo 40 godina odnose Kine sa silama Zapada.

LI je uložio ogromne napore da modernizira Kinu ali u okviru dinastijskog sustava i konfucijanskih vrijednosti. Mnogi smatraju njegovu politiku kontroverznom i odgovornom za neravnopravne ugovore sa Zapadom budući da nije uspio Kinu zaštititi od ponižavajuće pozicije u odnosima sa Zapadom. Bio je guverner provincije Zhili i imao je svoju vojsku na raspolaganju te se borio na strani Qing dinastije protiv snaga koje su sudjelovale u TAIPING POBUNI (1850- 1863) usmjerenoj protiv Qing dinastije a predvodili su je kineski kršćani s ciljem da ustanove Taiping ili Veliki mir odnosno Božje kraljevstvo na zemlji. Vođa Hong Xiuquan tvrdio je za sebe da je mlađi brat Isusa Krista. Zbog teške ekonomske situacije imali su veliki broj sljedbenika među kineskim seljacima. Osvojili su južni dio Kine iznad rijeke Jangce. Pobuna nije uspjela ali je oslabila dinastiju Qing. Poginulo je 20 milijuna Kineza. Li je, takvu politiku vodio je i Deng Xiaoping, slao mlade Kineze u Ameriku da nauče nove vještine. Prva grupa kineskih studenata otišla je na studiranje u Ameriku 1872. godine.

Nakon smrti cara Guanxua i malo prije svoje smrti Carica Cixi imenovala je trogodišnjeg nećaka cara Guangxu - Pu Yia - za njegovog nasljednika. O njegovom životu Bernardo Bertolucci snimio je 1987. film *Posljednji kineski car*.

1911.

IZBIJA REVOLUCIJA I KINA POTPUNO UKIDA DINASTIJSKI SUSTAV

Sun Yat Sen i nacionalno orijentirani studenti smatrali su da je, uz strane sile, jedan od razloga ekonomske propasti i zaostajanja Kine vladavina *neHan* mandžurske dinastije Qing te su osnovali Revolucionarni savez i tražili njezin odlazak i osnivanje republike. Sun Yat-sen je 1912. osnovao nacionalnu narodnu partiju Kuomintang ili Guomidang, čija su tri principa bila: nacionalizam, demokracija i smanjivanje siromaštva. Kuomintang je osnovan kao protuteža zloupotrebi vlasti generala Yuan Shikaia, koji je nakon abdikacije posljednjeg kineskog cara, dječaka Puyia, 1912. preuzeo kontrolu nad Republikom Kinom s ciljem da sam postane car.

Sun je privukao na svoju stranu mlade kineske patriote među kojima su i kasniji komunistički vođe Mao Zedong, Zhou Enlai, Ye Jianying i Lin Biao koji su postali članovi Guomidanga.

1912- 1949

RAZDOBLJE REPUBLIKE

Nacionalistička vlada pokušava ujediniti i modernizirati zemlju pomoću znanosti i demokracije no ne uspijeva uspostaviti efikasnu strukturu vladavine.

1916.

Snažni procesi dezintegracija Kine. Vlast je u rukama brojnih lokalnih vojnih vođa koji se brutalno obračunavaju s protivnicima.

1919.

4. MAJ

Protest studenata protiv uvjeta Versajskog ugovora kojim se oblikovao postratni svjetski poredak. Kineski narod je mislio da je Kina saveznik u Prvom svjetskom ratu i očekivao je i predaju teritorija, Shandong provincija, koje su okupirali Nijemci, Kina ali je kineska vlada sklopila tajni ugovor s Japanom ta u zamjenu za novac taj teritorij prepustila Japanu. Saveznici su priznali i teritorijalne zahtjeve Japana prema Kina.

Deng Xiaoping odlazi u Francusku koja je tada bila u Kini na glasu kao zemlja visoke kulture i omiljena destinacija kineski studenata. 1921.

Osnovana Komunistička partija Kine. KPK je imala i veliku ulogu u okupljanju kineskih studenata u Francuskoj.

1924.

Ujedinili se KPK i Kuomintang u borbi protiv lokalnih ratnih vođa kako bi zaustavili raspad zemlje.

1925.

Smrt Sun Yat Sena otvara vrata usponu Chiang Kai- sheka. Prekida suradnju s komunistima i uvodi 1927. *Bijeli teror* te ubija sve one koje ne žele odustati od komunizma.

1927- 1937

Chiang Kai- shek seli vladu u Nanjing koji proglašava glavnim gradom. To je desetljeće dominacije Chiang Kai- sheka.

Komunisti odlaze u udaljenju bazu Jiangxi Sovijet

1931

Japan pokreće agresiju protiv Kine i postupno širi svoju moć. Kontrolira Mandžuriju i uspostavlja državu Mandžukuo s posljednjim kineskim carem kao figurom. Pod kineskom kontrolom je jugozapad zemlje.

Deng je optužen od KPK da je vođa Maove frakcije i ova prva kritike pokazala se za Denga korisnom budući da je Mao tada stekao povjerenje da mu je Deng lojalan. Prema nekim ocjenama to je razlog da ga je u svim kasnijim čistkama ipak štitio od onih koji su tražili Dengovu potpunu eliminaciju.

1934- 1935

DUGI MARŠ

Pod opsadom 700 tisuća vojnika Kuomintanga, vodstvo i vojska Komunističke partije su se 1934., uz velike žrtve, probili iz okruženja i krenuli u *Dugi marš* od deset tisuća kilometara te su stigli do utočišta Yan'ana u sjeverozapadnoj Kina, provinciji Shaanxi.

Mao se u početku upuštao u frontalni sukob s premoćnim snagama Kuomintanga što je dovelo do velikih žrtava i pada Maovog utjecaja u Partiji, no kada se odlučio za gerilsko ratovanje postigao je vojne uspjehe što mu je donijelo, kao i borba protiv japanske agresije, popularnost i ugled u narodu.

1937.

Snage Kuomintanga i Komunističke partije Kine udružile su se kao odgovor na obranu od

japanske invazije.

Mao Zedong ulazi u vrh vođa KPK

1935-1945

Yan razdoblje- ključno za razvoj KPK i Mao Zedong postaje vođa i konsolidira svoju ideološku i političku moć

1937.

Invazija Japana na Kinu

Zločini iz Nanjinga, masovna ubojstva Kineza

Kineska vlada se seli u Chongqing koji postaje postratno središte Chinag Kai-sheka i vlade Republike Kine

SSSR ušao u rat protiv Japan što je donijelo teritorijalnu štetu Kini. Dalian i Lushun postaju sovjetske baze.

1945.

Amerika pokušava utjecati da se stvori koalicija između KPK i nacionalističkog Kuomintanga. Pregovori u Chongqingu nisu uspjeli.

Kraj Drugog svjetskog rata i poraz Japana.

1946.

Kineski građanski rat.

1948-1949

Huai Hai, vojna operacija u koju je bilo uključeno 500 tisuća komunističkih vojnika protiv 600 tisuća vojnika Guomindanga.

NARODNA REPUBLIKA KINA

1949.

KPK pobjeđuje i vlada Chinag Kai –sheka bježi na Tajvan.

Mao je priznavao kao granice Kine one nastale u vrijeme maksimalne imperijalne moći Kine. Teritorije izgubljene ugovorima Tajvan, Tibet, Xinjiang, Mongoliju kao i dijelove koji su postali dio Rusije smatrao je dijelom Kine.

Vratio je većinu teritorija izgubljenih za vrijeme dinastije Qing ali nije uspio vratiti Tajvan i Hong Kong. Tajvan je simbol da Kina još nije ispravila sve nepravde ugovora iz 19. stoljeća i završila građanski rat.

Mao Zedong slijedi ideju stalnog čišćenja društva i KP Kine. Odbacio je konfucijanizam, tradicionalnu kulturu i umjetnost zato što tradicija mora nastati iz borbe. Tražio je totalni prekid s prošlošću a krajnji cilj mu je DA TONG ili Velika harmonija kroz permanentnu revoluciju i neravnotežu koju je shvaćao kao normalno stanje. Njegov koncept velike harmonije suprotan je konceptu imperijalne harmonije koju je shvaćao kao oblik podvrgavanja.

1950.

Narodna Armija dolazi na Tibet, Dalaj Lama potpisuje Sporazum od 17 točaka kojim priznaje da je Tibet dio Kine te ostaje na vlasti. Kina preuzima političku kontrolu nad Tibetom no dozvoljava autonomiju u području religije, jezika i običaja. Dalaj Lama se odobrava upravljanje Tibetom, skupljanje poreza, vlastita moneta, držanje vojske dok Peking ima kontrolu nad granicom, vanjskim i vojnim poslovima.

SAD i njezini saveznici blokiraju mjesto Kini u UN-u s tvrdnjom da pripada Republici Kini.

MAOV ODNOS PREMA VELIKIM SILAMA

Kina potpisuje sa SSSR-om sporazum o prijateljstvu i daje brojne koncesije Staljinu. Na razni geopolitike Mao razvija partnerstvo s SSSR-om kao protutežu snazi SAD. Slijedi Wei Qi- koncept da bi spriječio strateško zaokruživanje od supersila te radi razlike između mogućeg i izvjesnog.

U odnosima sa supersilama oslanjao se na faktor ideologije i psihologije te je predlagao da se zanemare vojni kapaciteti velikih sila. Takav pristup dio je kineske strateške tradicije i ratnog lukavstva. Mao je bio pod utjecajem Zhuge Lianga(220-280) kojem u kineskoj povijesti pripada mjesto državnika koji se protiv neprijatelja borio strategijama koje se nisu temeljile jedino na vojnoj snazi. Živio je u doba poznatom u kineskoj povijesti kao Tri kraljevstva te se borio na strani Liu Beia, kralja Shu-Han dinastije koji je imao za cilj povratak na vlast Han dinastije. Zhuge je važan karakter u povijesnom romanu o *Tri kraljevstva*. Pripisuje mu se, među ostalim, ratno lukavstvo poznato kao *Prazan grad* (Kada je došao moćni neprijatelj otvorili su vrata grada i pretvarali se da imaju svega i da ih ne brine opsada. Napadač je zaključio da imaju skrivene rezerve i snage i povukao se.

Njegova strategija pomogla je kralju Liu da u bitci kod Crvene stijene pobijedi generala, stratega, pjesnika i državnika Wei carstva Cao Caoa koji je želio osvojiti carstvo Shu-Han da bi ujedinio cijelu zemlju. *O događajima na kraju vladavine Han dinastije snimljen je 2008. film Crvena stijena koji je režirao John Woo.*

1950-1953

RAT S KOREJOM

Maov pristup: prvi zadati snažan udarac da se psihološki oslabi neprijatelja. Spriječiti kolaps Sjeverne Koreje i eventualno istisnuti SAD. SSSR oklijeva u podršci. Staljin uskrađuje podršku dok kineske snage ne uđu u Koreju.

Kina ulazi u rat na strani Sjeverne Koreje i etablira se kao vojna sila.

Mao je u vanjskoj politici bio realist te mu je svjetska revolucija prije svega teorijski a ne praktični cilj. Ne boji se nuklearnog rata jer“ vrijeme će proći a mi ćemo imati još više beba nego prije.“

Kina slijedi ruski model razvoja i *petoljetku*: u području ekonomije dolazi do centralizacije i nacionalizacije i kolektivizacije u poljoprivredi.

Deng zamijenio BO Yiboa na mjestu ministra financija te kao zamjenik premijera vodi

vanjske poslove do 1955.

.IDEOLOGIJA SPAJA I RAZDVAJA KINU I SSSR.

Raskol s SSSR-om. Hruščov odbacuje staljinizam a Mao postaje branitelj Staljinovog nasljeđa ali kaže: Staljin ima 10 prstiju od toga 3 su mu trula.

1954/ kolovoz

Prva Tajvanska kriza.

Dalaj lama na prvom Narodnom kongresu Kine pristaje da se oformi Odbor za autonomnu regiju Tibet na čijem čelu će biti on te postupno smanjivanje tibetanske vojske.

1955.

Počinju problemi s Tibetom koje je pokrenula poljoprivredna reforma- kolektivizacija- koja se provodila u provincijama Sichuan, Yunan, Qinghai i Gansu koje su graničile s Tibetom i u kojima je živjelo oko dva milijuna Tibetanaca. Tibet je bio isključen iz te reforme no njezino provođenje u Sichuanu kada je došlo do kolektivizacije nekih manastira izazvalo je veliki i oružani otpor kod tibetanske etničke manjine. Kineska vojska slomila je pobunu godinu dana kasnije.

Mao odbija ulazak u Varšavski pakt koji vidi kao oblik subordinacije i kontrole SSSR-a nad Kinom.

Zhou Enlai- prvi ministar vanjskih poslova NR Kine izjavljuje da Kina ne želi sukob s Amerikom. Oblikuje se politika miroljubive koegzistencije. To je svojevrsna vanjskopolitička inovacija indijskog premijera Jawaharlala Nehrua i kineskog premijera i ministra vanjskih poslova Zhou Enlaia koji je prihvatio Nehruov prijedlog da se pravila koja su oblikovala osobno ponašanje budističkih redovnika, opisano u budističkim svetim rukopisima s riječi *panchaseel* (panch znači pet, a sheel dobro ponašanje), stave u kontekst vanjskopolitičkih odnosa Indije i Kine.

Zhou Enlai je, u travnju 1955. na azijsko – afričkoj konferenciji u Bandungu, prvi put predstavio svijetu pet principa na osnovi kojih će Kina sudjelovati u svjetskoj politici: teritorijalni integritet i suverenitet, nenapadanje, ne miješanje u unutarnje poslove drugih država, pravednost i međusobna korist te miroljubiva koegzistencija.

Ti principi jedan su od razlog da Kina uvijek podržava vladajuću stranku i političku elitu kako se ne bi miješala u unutarnja pitanja neke zemlje.

Kina sudjeluje u Pokretu nesvrstanih da bi se pozicionirala između supersila.

1956.

Deng je vođa kineske delegacije na 20. kongresu sovjetske Partije u Moskvi na kojem se Hruščov odrekao Staljina.

1957.

Mao pokreće napade na sve koji žele usmjeriti Partiju desno. Deng podržava Mao a u napadu na intelektualce da bi se obranio autoritet Partije.

Nakon treninga u kampu CIA-e mala grupa Tibetanaca poslana je u Tibet da skuplja informacije. Dalaj lama odbija njihovo izručenje Pekinga. Odnosi se pogoršavaju.

1958.

Druga Tajvanska kriza u kojoj je ubijeno oko tisuću ljudi u bombardiranju. Kad je radio stanica NOV-a Kine objavila iskrcavanje kineskih snaga Mao je to nazvao ozbiljnom greškom.

Hruščov traži Mao-a da osigura jeftinu radnu snagu iz Kine za pogone u Sibiru. Mao to odbacuje kao uvredljiv zahtjev. Mao pita zar SSSR ima istu sliku o Kini kao Zapad? Kineski put u socijalizam vidi jedinstvenim i superiornim onom od SSSR-a.

VELIKI SKOK NAPRIJED.

Moskva je savjetovala postepeni razvoj no Mao se odlučio za šok terapiju. Vjerovao je da će Kina ostvariti komunizam prije SSSR-a.

Hruščov traži da se napravi radiostanica u Kini za komunikaciju sa sovjetskim podmornicama. Mao dogovara da svaka zemlja treba držati svoje vojne snage kod kuće.

1959.

Rasplamsava se kampanja protiv desničara u Partiji, Mao poziva na kritiku KPK pod nazivom Neka cvjeta tisuću cvjetova. Neki tu kampanju objašnjavaju kao sredstvo za izvlačenje unutarnjih neprijatelja u javnost.

U Tibetu raste otpor protiv Kine i omladine koja uništava budističke hramove i manastire što se shvaća kao napad Han većine na tibetansku manjinu. Dalaj lama odlazi u egzil s velikim brojem militantnih pristalica preko planina u Indiju koja ga je već prije zvala da ode iz Kine. Hruščov kritizira Mao što je Dalaj lama otišao živ.

1960.

Hruščov otkazuje programe pomoći i povlači tehničke kadrove. Mao počinje s politikom progresivne izolacije Kine koju odbacuje deset godina poslije.

1961- 1965

Mao angažira Liu Shaoqia i Deng Xiaopinga da poprave greške u ekonomiji.

1962.

Liu Shaoqi, koji je smtran nasljednikom Mao, krivi Mao Zedonga za greške Velikog skoka.

UMRLO VISE OD DVADESET MILIJUNA LJUDI ZBOG GLADI.

1962.

Kineski – indijski sukob oko granice u regiji Aksai Chin koja predstavlja dodirnu točku između Kine i Indije. Prostor je nepristupačan s indijske strane tako da Indija dugo nije znala da je Kina još 1955. izgradila cestu koja povezuje Xinjiang i Tibet. Kina je izvela iznenadni udar na položaje indijske vojske, a kasnije je vratila sve zarobljeno teško naoružanje. Aksai Chin je pod kontrolom Kine dok Indija tvrdi da je to prostor koji joj pripada stoljećima.

Kineski vojni napad na Indiju stvorio je problem SSSR- koji je tada bio uključen u Kubansku krizu.

1964.

Mao zaključuje da je SSSR izdao komunizam

Kina detonirala atomsku bombu. Lin Bao napravio je Maovu Crvenu knjižicu.

1966 – 1976

KULTURNA REVOLUCIJA

Mao pokreće Kinesku proletersku kulturnu revoluciju kako zemlja ne bi došla na "kapitalistički put". Revolucija je usmjerena na oživljavanje Kine u svim područjima života i borbu protiv 4 starosti: starih ideja, kulture, običaja i navika. Tom revolucijom Mao je zadao veliki udarac kineskoj tradiciji meritokracije u upravljanju državom te je zemlja ostala bez sposobnih i talentiranih kadrova.

Zabranjeni grad spašen od nasilja Crvene garde zahvaljujući osobnoj intervenciji Zhou Enlaia.

1966.

Liu Shaoqi i Deng Xiaoping izloženi su brutalnom javnom kriticismu. Liu umire u kućnom pritvoru bez medicinske njege i daleko od svoje obitelji a Deng i njegova supruga su u kućnoj izolaciji u svome domu u kvartu Zhongnanhai, razdvojeni od svoje djece. Njegovog sina Deng Pufanga napali su pripadnici Crvene garde na Pekinškom sveučilištu gdje je studirao fiziku. Ostao je težak invalid zbog namjernog ne pružanja pravovremene medicinske pomoći.

1968.

Mao se okreće protiv Crvene garde i šalje ih na selo na ponovno obrazovanje.

1969.

Nakon sukoba s Sovjetskim Savezom Mao počinje otvaranje Kine i tu njegovu politiku nastavili su Zhou Enlai i Hua Guofeng.

Zapovjednik kineske vojske Lin Biao imenovan je za nasljednika. U Partiji prevladava vojni kadar dok su intelektualci istjerani. Pola članova CK-a su iz vojske.

Deng Xiaoping u izolaciji na selu razmišlja kako reformirati postojeći sistem kako bi donio bogatstvo ljudima i moć Kini. Iza njega je dugo iskustvo strateško razmišljanja, upravljanja zemljom i djelovanja u vrhu KPK.

Sukob sa SSSR-om kod Ussuri rijeke gdje Sibir graniči s Kinom. Povijesna istraživanja su pokazala da je incident izazvala kineska strana. Mao poziva četiri maršala da naprave novu geopolitičku strategiju Kine. Među njima je i maršal Chen Yi. Kina je stratešku inspiraciju za odnose s Amerikom pronašla u djelu *Romansa o tri kraljevstva* i jednom od njegovih povijesnih karaktera strategu Zhuge Liangu koji je provodio politiku ravnoteže snaga između tri države Wei Shu i Wu tako da su se Shu i Wu države savezništvo suprotstavile se Wei državi. To je značilo savezništvo s SAD-om ojačat će poziciju Kine u odnosu na SSSR. Prema kineskim procjenama SSSR je postao opasniji za Kinu od Amerike.

Mao je prihvati savjete četiri maršala o savezništvo s Amerikom i započeo je dijalog s SAD-om na visokoj razini. Sastanci su se održavali u Pakistanu i Rumunjskoj. Ova Maova odluka je bila strateške naravi.

U pregovorima su na kineskoj strani sudjelovale i Wang Hairong, Maova nećakinja te Nancy Tang koja je o svemu što je Henry Kissinger razgovarao s Zhou Enlaiom informirala Mao Zedonga. Wang je postala prva žena zamjenica ministra vanjskih poslova od 1974. do 1979.

Kissinger je napisao da je Zhou Enlai jedan od najsposobnijih vođa svijeta. Nazvao ga je *mandarinskim đentlmenom* i *sofisticiranim vođom* za razliku od Denga koji nikada nije imao *strong opinion* dok je Mao je iznosio svoje ideje ekliptično, u maniri Sokrata: s pitanjima i pozivanjem na komentar. Kineski stil pregovaranja (iskrenosti, ljubaznost i odugovlačenje) doživio je kao dio strategije kineske diplomacije koja se oslanjala na psihološki pritisak. U pregovorima sudjeluje kao dužnosnik za vezu George H.W. Bush.

1971.

Smrt Lin Biao-a rušenjem aviona u Mongoliji. Mao se riješio još jednog nasljednika i bivšeg druga. Taj događaj je duboko uznemirio Zhou Enlaia.

Zatopljivanje odnosa sa SAD-om. Henry Kissingerov tajni put u Kinu nazvana je Polo I. Kina dobiva svoje mjesto u UN-u.

1972.

Zhou Enlai je predao Mao Zedongu listu za rehabilitaciju s imenima od četrjesto starijih partijskih dužnosnika. Mao je dozvolio njihov povratak u politički život.

Šangajski komunique: SAD priznaje Tajvan kao dio Kine.

1973.

Arapsko izraelski rat Mao je zainteresirao za odnose s Irakom.

Mao treba Zhou Enlaia no kritizira ga zbog straha da ga ne nadmaši i ne otme mu vlast iako je Zhou bio u svome ponašanju izuzetno oprezan da se Mao ne bi osjetio ugroženim. Zhao je imao razvijenu mrežu lojalnih ljudi na svim razinama.

Prvo javno pojavljivanje Deng Xiaopinga u javnosti kao zamjenika premijera Zhou Enlaia zaduženog za pitanja vanjske politike.

1974.

Deng drži govor na GS UN-a i uvodi u upotrebu pojam *treći svijet* za nerazvijene zemlje u koje pripada Kina. SAD i SSSR su prvi svijet a Europa i Japan drugi. U svome govoru je zapravo izložio Maov novi pogled na svjetski poredak koji se nadao da će se drugi i teći svijet ujediniti protiv supersila. Kazao je da Kina nikada neće postati hegemonijska sila.

Deng se u Peking vratio preko Pariza gdje je ostao nekoliko dana u kineskoj ambasadi. Kada se vratio kući svojim prijateljima s kojima je bio u Parizu u 1920-ima donio je kroasane i francuski sir.

Zhou Enlai odlazi u bolnicu .

1975.

Na vlast se vraća Deng i pomaže premijeru Zhou Enlaiu da postavi program rasta Kine poznat kao 4 modernizacije. Zhou traži od Denga da se promjene provode postupno. Vojska se povlači s većine civilnih poslova. Mao traži da se u sve promjene uključe njegova stanovišta. Kineska industrija nije sposobna za izvoz.

Deng obnavlja intelektualnu snagu Kineske akademije znanosti i sveučilišta čija većina kadrova je u doba Kineske revolucije bila osuđena na smrt, a većina istraživačkih centara je zatvorena. U poslu obnove znanosti, fokusiranja studenata na obrazovanje i građenja atmosfere poštovanja za znanost važno mjesto imaju i Zhou Rogxin

Mao kritizira Denga da se kreće prebrzo u promjenama zemlje i odbija ga primiti na razgovor. Imenuje Hua Guofenga za svog nasljednika. Mao kritizira Denga zao što *teorija o bijeloj i crnoj mački* ne radi razliku između marksizma i imperijalizma.

1976.

KRAJ MAOVE VLASTI I SELJENJE MAOIZMA U POVIJEST

Zhou Enlai umire a Hua Guofeng dolazi na vlast po želji tada već bolesnog Mao Zedonga. Mao se okreće strateškim rezervama i vraća Denga na političku scenu s uvjerenjem da će sačuvati njegovo političko naslijeđe. Poslije mijenja odluku zbog straha da bi Deng mogao učiniti suprotno.

Prvi protest na Tiananmenu počeli su 4. svibnja kao izraz žalosti građana zbog način na koji se vlast odnosi prema smrti Zhou Enlaia. Mao je htio na taj način umanjiti poštovanje javnosti za Zhou Enlaia u Kini i inozemstvu. okupilo se dva milijuna ljudi i donijelo 2073 vijenca da bi izrazili svoje poštovanje prema Zhou i napalo Bandu četvorice. Neki stavljaju male boce na ulicu da pokažu podršku Dengu budući da se kineska riječ „malo boca „izgovara „xiao ping“.

Zhao je kreminran na groblju Babaoshan a govor mu je održao Deng Xiaoping kojem se glas slomio kada je izgovorio „naš premijer“.

Mao umire 9. rujna i počinje borba za vlast između Bande četvorice i Hua Guofenga.

1977.

Hua Guofeng izjavljuje da će se držati politike Mao Zedonga “što god da je bilo”. program petogodišnjeg centralnog planiranja postaje strategija razvoja provincija i zemlje. Hua Guofeng počeo je reforme i otvaranje Kine prije nego je Deng došao na vlast. Hua je pokrenuo posebne ekonomske zone da bi potaknuo strana ulaganja! Njegov posjetu u Jugoslaviju i Rumunjsku 1978. bio je dio turneje koja je označila otvaranje Kine svijetu ali i unutarnje reforme u kulturi i obrazovanju

Kineski makroekonomski stručnjak Chen Yun zagovara kod kineskog vrha povratak Denga u političku elitu koja vodi zemlju.

1978.

DENG XIAOPING

11. Centralni komitet KPK donosi na Trećem plenumu odluke o reformama pomoću znanstvenog razvoja i otvaranja Kine svijetu te strane tehnologije. REFORMA KINE MORA

BITI DOBOROVOLJNA I NE SMIJE DOLAZITI IZVANA.

Deng želi popraviti odnose Pekinga i Tibeta te izjavljuje Dalaj lama se može vratiti ali kao kineski građanin. Ekonomski razvoj Tibeta postavlja kao jedna od nacionalnih prioriteta. Tibetanska zajednica u egzilu nije spremna za suradnju.

KP Kine mijenja svoje ciljeve i način rada. Smanjivanje budžeta za vojsku.

Deng se boji širenja Sovjetskog Saveza za kojeg je mislio da samo razumije politiku moći. Rekao je predsjedniku Carteru „gdje SSSR zabije svoje prste moramo mu ih odsjeći.“ Za svoju politiku ograničavanja moći SSSR-a traži podršku regije, SAD i Francuske.

Deng Xiaoping: odnosi Kine i Amerike moraju biti dobri, Predsjednik Carter poslao je u Kinu delegaciju naučnika na nivou koji do sada nije bio promijenjen ni u jednoj drugo zemlji.

Deng posjećuje Singapur. Le Kuan Yew podržava Denga u reformama.

Deng posjećuje Japan što je prvi posjet kineskog vođe toj zemlji. Glavni vođa kineske delegacije je Liao Chengzhi, rođen u Japanu i student Waseda sveučilišta. Deng je posjetio gradove Nara i Kyoto koji su oblikovani prema kineskoj arhitekturi. Potpisan sporazum o Kine i Japana o miru i prijateljstvu. Kina traži da se u sporazum uključi rečenica da obje zemlje neće tražiti dominaciju u regiji.

Od 1979. godine Japan je pomogao Kini u razvoju industrije i osigurao više tisuća milijardi eura razvojne pomoći u obliku povoljnih kredita i tehnološke podrške. Stabilan razvoj Kine u interesu je Japana bez obzira što je Kina glavni suparnik Japanu u azijsko - pacifičkoj regiji. Japanska pomoć pomogla je kineskom razvoju i japanskoj vanjskoj politici kao sredstvo razvijanja dobri odnosa u susjedstvu. Danas je japanska razvojna pomoć s obzirom na kineski ekonomski rast i potrošnji za obranu preusmjerena s Kine na Irak, Indoneziju i Indiju. Do njezinog smanjivanja za 30 posto došlo je 2007. Japan je danas na petom mjestu svjetskih donatora, a u osamdesetima je bio u samom vrhu. Sada se od Kine očekuje da pomaže drugima; Kina je 2006. bila najveći donator Filipinima.

1979.

Kina i SAD nakon intenzivnih pregovora, u koje su uključeni kineski ministar vanjskih poslova Huang Hua i američki državni tajnik Cyrus Vance američki ambasador Leonrad Woodcock i Zbigniew Brzezinski, upostavljaju diplomatske odnose. Prvo se pregovaralo oko općih pitanja da bi se kasnije prešlo na detalje i sporna pitanja. Deng traži od Amerike da prihvati da je pitanje Tajvana temeljno pitanje kineskog suvereniteta i prekine prodaju oružja. Washington nastavlja prodaju oružja. Deng svejedno osobno donosi odluku o uspostavljanju diplomatskih odnosa s idejom da će time u perspektivi Kini osigurati lakši pristup znanju, tehnologiji i kapitalu potrebnom za modernizaciju.

Amerika je o normalizaciji odnosa tajlandskog vođu Chiang Ching-kuo-a obavijestila usred noći, nekoliko sati prije nego je ta odluka postala javna.

RAT S VIJETNAMOM

Kina počinje rat s Vijetnamom zbog okupacije Kambođe i njegove namjere da dominira

cijelom Indokinom. Iz dugoročne geopolitičke perspektivne Denga je smetalo jačanje vojnog utjecaja SSSR-a na Vijetnam koji mu je dozvolio korištenje luka. Deng je zvao Vijetnam „Kubom istočne Azije“. Kina se bojala novog strateškog razmještaja SSSR i jačanja njegovog utjecaja na stanje u jugoistočnoj Aziji. Odnosi s SSSR-om bili su vrlo napeti još od graničnog sukoba 1969.

Ponašanje Vijetnama percipirano je izdajničkim s obzirom na pomoć koju mu je Kina pružala u robu (preko deset milijardi dolara) za vrijeme rata s Amerikom. Kineski borci i general Wei Guoqing imali su ključnu ulogu u bitci kod Dien Bien Phua.

Kina se odlučuje za iznenadni napad. Singapurski premijer Lee Kuwan Yew smatrao je da je Kina tim potezom dugoročno promijenila povijest Istočne Azije te da Zapad nije shvatio stratešku i političku dubinu kineske odluke da preko Vijetnama zaustavi širenje Sovjetskog Saveza u jugoistočnu Aziju.

EKONOMSKO OTVARANJE ZEMLJE U PROVINICIJI GUANGDONG

Nakon što se kineske delegacije vrte s puta u inozemstvo pišu izvještaje što su naučile. Po uzoru na Japan Kina osniva udruženje za kontrolu kvalitete te udругu za poduzetništvo. Kineske stručnjake posebno zanima na koji način funkcionira japansko ministarstvo međunarodne trgovine i industrije.

Kineski vođe su iznenađeni s razlikama koje postoje između Kine i ekonomije Zapada i planiraju uvesti stranu tehnologiju, opremu, kapital i znanje upravljanja. Deng tu orijentaciju objašnjava tvrdnjom socijalizma nije siromaštvo i traži da praksa postane jedini kriterij istine.

Deng Xiaoping postavlja prioritete i strategije da se ostvare najvažniji ciljevi uz središnju ulogu KPK i to korak po korak zbog puno ograničenja koja nisu dozvoljavala brze promjene.

Otvaraju se posebne ekonomske zone. Shenzen, preko puta Hong Konga, postaje gradilište i mjesto u kojem hongkongški poduzetnici sele svoje tvornice. Lokalni partijski sekretari ocjenjuju se po predanosti reformi i rezultatima ekonomije. Nema oštre granice između službenog i sobnog interesa. Bez obzira na rast korupcije i druge otpore Hu Yaobang poručuje da posebne ekonomske zone moraju ići dalje.

Chen Yun suprosvavlja se da Šangaj postane dio tog eksperimenta i primitivnog nereguliranog tržišta zbog straha da će stranci ponovno iskoristiti Šangaj. Potpuno novi odnosi sa svijetom izazivali su i u najširoj javnosti otpore budući da su građani desetljećima imali osjećaje neprijateljstva prema stranim kapitalistima i teško im je bilo prihvatiti nov način razmišljanja. Osim toga trebalo je nadvladati unutarnju podijeljenost ljudi i osigurati da žrtve Kulturne revolucije i oni koji su imali koristi od te revolucije zajedno rade na razvoju Kine.

1980.

Moć Hua Gofenga slabi i Zhao Ziyang postaje premijer. To je izbor Denga koji postavlja svoj tim visokih dužnosnika i oblikuje svoju viziju razvoja Kine do 2050. a na načelu Maove ideologije koju Deng objašnjava kao traženja istine na osnovi činjenica. To je bio način da se zemlja oko osjetljivih pitanja - puta unutarnjeg razvoja- ne podijeli. Krajnji cilj mu je pokazati superiornost kineskog socijalizma kroz ekonomski rast i čvrsto slijedenje

Maove misli i njegovih pozitivnih dostignuća.

Deng odabire kadrove na osnovi stručnosti i traži od njih da stvaraju kroz trening i osobni nadzor svoje nasljednike. Sastanci trebaju biti kratki a govornici trebaju biti pripremljeni inače „je bolje da čuvaju dah“. Stalni odbor Politbiroa određuje korak razvoja zemlje. Deng ne podržava stil demokracije Zapada za Kinu ni podjelu vlasti budući da bi to mogla dovesti u pitanje središnju ulogu Partije.

Malo poduzetništvo u početku se razvija se u skladu s Marxovim primjerom u *Kapitalu* da kapitalist s osam zaposlenih iskorištava svoje radnike što je značilo da kineski poslodavac smije imati najviše sedam zaposlenih.

1981.

Hu Yaobang postaje Predsjednik KPK . On je izbor Denga koji je uspio maknuti Hua Gufenga sa svih važnih pozicija bez javne borbe za moć.

Deng Xiaoping postaje Predsjednik Središnje vojne komisije.

Objavljuje se Rezolucija o određenim pitanjima u povijesti KPK. Mao kriv za posljedice Velikog skoka naprijed i Kulturne revolucije ali njegova postignuća nadilaze greške.

Deng surađuje s ekonomskom elitom Hong Konga u ekonomskom razvoju zemlje ,posebno s brodarskim magnatom Y.K. Pao-om. Hong Kong je za Kinu mjesto za zaradu deviza, uvoza tehnologije i dobivanja informacija o svijetu.

1982.

Deng je razgovarao premijerkom Velike Britanije Margaret Thatcher o vraćanju suvereniteta Kine nad Hong Kongom. Ona se pozvala na ugovore iz 19. stoljeća koji su po njoj legitimni i u skladu si međunarodnim zakonima. Deng je odgovorio da pitanje suvereniteta nije otvoreno za raspravu te da on neće biti Li Hongzhang koji je potpisao te ugovore.

1983.

Početak ulaganja iz Hong Konga u Kinu.

1984.

Postignut je dogovor o miroljubivom vraćanju Hong Konga. Deng vjeruje da će se i Tajvan vratiti Kini na miroljubiv način. Uporište nalazi u povijesti Kine. Ostaci kineske vojske dinastije Ming pobjegli su 1683. na Tajvan nakon poraza nove dinastije Qing. Tadašnji vladar Tajvana prihvatio je da će Tajvan ponovno postati dio Kine. Deng je obećao da Tajvan nakon ujedinjenja s Kinom miže zadržati još tisuću godina svoj sustav. Deng je sve pokušavao da se Tajvan ujedini s Kinom za njegovog života no kada je Chiang Ching- kun, s kojim je studirao na Sun Yat-se sveučilištu u Moskvi, odbio da se s njim sastane okrenuo se politici postupnog zbližavanja koje će dovesti do ujedinjavanja ako ne u 20. stoljeću onda u 21. ili za tisuću godina.

Kineski izvoz porastao je za 238 posto u odnosu na 1978. Deng najavljuje otvaranje 14 novih ekonomskih zona. Eksperiment postaje nacionalna politika! Chen Yun ne slaže se s Dengom oko brzine rasta zemlje zbog straha od inflacije i rasta zaduženosti. Chen je svoj stav opisao usporedbom ekonomije s pticom. ne može ju se istovremeno držati u ruci i pustiti da leti. zato je potreban kavez da bi se kontroliralo ekonomiju. Chenovo mišljenje da Kina treba u 1980im rasti sporije a u 1990im brže smatralo se staromodnim.

Deng počinje koristiti pojam *socijalizam s kineskim karakteristikama* i traži da se poštuje znanje i talentirani ljudi te oštro napadne korupcija.

1985.

Svjetska banka objavljuje detaljan izvještaj o Kini koji je imao važno mjesto u oblikovanju 7. petogodišnjeg plana Kine (1986-1990). Kina traži mišljenje Svjetske banke u spornim pitanjima svoje ekonomske tranzicije. Tajvanski model također ima utjecaj na kineski razvoj.

1986. Protesti na Filipinama protiv korupcije i predsjednika Marcosa te uvođenje višestranačja na Tajvanu pokrenuli su studentske demonstracije u kojima se pozivalo na vlast naroda i demokraciju kakva je na Zapadu.

Astrofizičar Fang Lizhi sa sveučilišta za znanost i tehnologiju u Hefeiju naziva aktualnu kinesku vladu *modernim feudalizmom* i ismijava Mao Zedonga zbog uzdizanja mudrosti neobrazovanih ljudi. Studentska pobuna se širi na Peking i Šangaj.

Jiang Zemin, gradonačelnik Šangaja smiruje studente, napamet recitira na engleskom Lincolnovu obraćanje u Gettysburgu 1863. i protesti završavaju mirno.

1987.

Hu Yaobang daje ostavku jer partijsko vodstvo smatra da je bio previše osjetljiv na zahtjeve studenata. Nakon partijske sastanka, na kojem je oštro kritiziran, neki su vidjeli Hu Yaobanga da sjedi na stepenicama dvorane i plače. Oduzete su mu sve dužnosti.

Mijenja ga Zhao Ziyang. Počinje poljoprivrednu reformu.

Zhao se u tranziciji zemlje oslanja na stručnjake Svjetske banke i japanske savjetnike. S njima je održao brojne sastanke.

Tajvancima se dozvoljava posjet rodbini u Kini.

Počinju nemiri monaha u Lashi.

1988.

Deng se odlučuje za plan reforme cijena, odnosno njihovo oslobađanje što je dovelo do velike inflacije. Deng gubi popularnost u javnosti kao i Zhao Ziyang, koji je osobno bio protiv takve politike.

Li Peng postaje premijer a Chen Yun preuzima kontrolu nad ekonomijom.

1989.

Umire Hu Yaobang a njegova supruga Li Zhao odbila je ruku sućuti Deng Xiaopinga riječima: „Sve je to zbog vas ljudi“.

TRAGEDIJA NA TIANANMENU

Studenti se okupljaju na Tiananmenu da odaju počast Hu Yaobangu kojem su se divili zbog osobne topline, nekorumpiranosti ali i odanosti Partiji. Li Peng traži da se studentima odgovori na čvrst način.

Mihail Gorbačov dolazi u posjet Pekingu a studenti odbijaju napustiti trg. Studentski vođa Chai Ling poziva one koji žele otići da odu.

Vojska s tenkovima tjera demonstrante koji se bune protiv korupcije i nepotizma. Mnogo je ubijenih i ranjenih ljudi. Deng tvrdi da je krajnji cilj demonstracija bio rušenje Partije i

rušenje socijalističkog sustava i uspostava vlasti koja će biti vazal Zapada. Studenti precjenjuju vrijednosti Zapada.

Zhao Ziyang daje ostavku a na njegovo premijersko mjesto dolazi Jiang Zemin prema čijem mišljenju vlada nije bila mentalno pripremljena na taj događaj.

Mnoge zemlje se pitaju kako osuditi ono što je pogrešno i nastaviti odnose s Kinom.

Deng poručuje: mi se ne bojimo sankcija, Amerikanci moraju razumjeti povijest. Međunarodne odnose određuju nacionalni interesi Kine. Protiv je prointervencijske politike i miješanja u unutarnje poslove. Kina ne želi da joj drugi nameću model društva niti svoj model želi nametati drugima.

Dalaj lama dobiva Nobelovu nagradu za mir. Hu Jintao postaje novi partijski sekretar Tibeta.

Usporavanje reformi i pogoršanje ekonomskih rezultata. U međunarodnim odnosima prevladavaju ideje ekonomske globalizacije, otvorene ekonomije i ekonomske međuovisnosti svijeta što je kontekst koji je ublažio moguću izolaciju Kine.

1990.

Dengovo upozorenje nakon sloma komunizma članovima KPK: Svima treba biti jasno da će se neprijatelji sada koncentrirati na Kinu. Koristit će svaki izgovor da stvore problem zato Kina treba stabilnost, stabilnost i samo stabilnost. "Slijedećih pet godina bit će ekstremno teški i važni za našu Partiju. Ako se dignemo i preživimo doći će do brzog razvoja. Ako propadnemo kineska povijest će se vratiti unazad za desetke godina možda i stotinu".

Kina ne traži hegemoniju, kada bi se to dogodilo svijet joj se treba suprotstaviti.

Kinesko vodstvo uznemiruju odluke Gorbačova koji se odrekao centralne uloge Komunističke partije u upravljanju Rusijom. Kinesko vodstvo smatra da je Gorbačov doveo do kolapsa SSSR-a jer promjene nije mogao provesti bez političke vlasti.

1992.

Deng traži da se reforma nastavi i odlazi na turneju u južni dio Kine da bi se suprotstavio snagama konzervativne ljevice koje vidi kao najveću opasnost za razvoj Kine. Šalje poruku javnosti da se kapitalizam razvijao nekoliko stotina godina a Kina će do 2050. razviti socijalizam te da planiranje nije isto što i socijalizam, a tržište nije kapitalizam. Onima koji se protive stranim ulaganjima odgovara da strane firme služe kineskim interesima.

Vojska podržava Denga.

Na 14. kongresu Partije Jiang Zemin hvali Denga i njegove teorije o socijalizmu s kineskim karakteristikama.

Kina je izmijenila Ustav i prihvatila i organizirala se kapitalistički u području stvaranja bogatstva, proizvodnje, znanja i tehnologije. Riječi "komunizam" i "komunistički" rijetko se upotrebljavaju za opisivanje društvenih odnosa u Kini.

Politika 12 slova: promatraj pažljivo, osiguravaj našu poziciju, bori se s problemima umjereno, skrivaj naše kapacitete i čeka naše vrijeme, odnosno drži niski profil i nikada ne traži vodstvo.

1993

Jiang Zemin postaje Predsjednik Partije i predsjednik Kine a Zhu Rongji premijer. Najveći

rast GDP-a u povijesti. Jiang je prvi vođa Kine bez revolucionarne prošlosti i vojne biografije. Radi na snažnijem uključivanju Kine u međunarodni poredak.

Ministar vanjskih poslova je Qian Qichen kojeg Kissinger smatra jednim od najsposobnijih diplomata svijeta. Kina zastupa ideju svjetskog poretka na načelima multipolarnost u kojem su SAD i Kina ravnopravne sile premda nemaju zajedničku koncepciju svjetskog poretka. Unipolarni poredak nije održiv: Muslimana ima preko milijardu, Kineza, 1,360 milijuna.

Svijet će prihvatiti kineski tip socijalizma i "narodnu demokraciju" budući da ideološki faktori više nisu važni u odnosima s drugim državama.

1994.

Kriza odnosa s Tajvanom na koji Amerika gleda kao nepotopivi nosač aviona.

Deng se posljednji put pojavio u javnosti.

1997.

Zhu Rongji postaje premijer.

Deng Xiaoping umire 19. veljače, četiri mjeseca prije nego je Hong Kong vraćen Kini s pravom da zadrži svoj sustav do 2047. godine. Tada će prestati vrijediti načelo „jedna zemlja dva sustava“ koje je utemeljeno kineskim Ustavom. Kina se jedanaest godina pripremala za kraj britanskog upravljanja Hong Kongom i nikada nije koristila činjenicu da kontrolira opskrbu vode i hrane tog mjesta.

Ezra Vogel napisao je kako Deng, čija reforma je usporediva s promjenama koje je poduzela Han dinastija prije dvije tisuće godina, nikada nije sebe uspoređivao, za razliku od Mao Zedonga, s kineskim carevima koji su sebe shvaćali „sinovima neba“. Samo je želio da ga se sjećaju kao običnog ljudskog bića i „sina kineskog naroda“. Njegov prah bačen je u more. Temeljene strukture koje je postavio da bi razvio Kinu njegovi nasljednici su prihvatili i s određenim promjenama dalje provodili.

ZA DENGOMODERNIZACIJA NIJE BILA SAMO NOVA TEHNOLOGIJA, IZVOZNA EKONOMIJA I OTVARANJE SVIJETU NEGO I PROSVIJETLJENJE KINESKIH LJUDI KOJI SU SVOJOM KREATIVNOŠĆU I TEŠKIM RADOM PRIDONIJELI RAZVOJU KINE. DENGOMOVA REFORMA JE USPJELA JER SE OKRENUO PREMA NAJSPOSOBNIJIMA.

2000.

Kina je velika ekonomska sila što je nasljeđe Deng Xiaopinga. Oslanja se i na oponašanje uspješnih: organizirala je Središnju banku prema američkom modelu, tržište kapitala prema pravilima Londona i Hong Konga, od Tajvana je preuzela pravila o stranim ulaganjima, od Singapura način upravljanja deviznim rezervama, od Francuza vojni sustav nabave, te zaposlila strane stručnjake kao direktore kineskih banaka.

Kinezi oponašaju ono što su japanske kompanije činile sedamdesetih i osamdesetih godina.

Tada su Toshiba i Sony ovisili o dvije regije, Otaku (Tokijo) i Higashi (Osaka), gdje su djelovale tisuće proizvođača precizne mehanike i elektroničkih komponenti povezanih u klastere.

2001.

Kina ulazi u WTO. Bivši američki "globalizacijski predsjednik" Bill Clinton zaslužan je za članstvo Kine u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji. Kina je profitirala od ideje slobodne trgovine. 2002.

Jinag Zemin želio reformirati proces odlučivanja na vrhu poznat kao *tri u jedan*: generalni sekretar Komunističke partije Kine, KPK, predsjednik Kine, predsjednik Središnje vojne komisije.

2003

Hu Jintao postaje predsjednik Kine i Partije.

Strateški ciljevi: miroljubivi rast i izgradnja harmoničnog svijeta.

2004.

Kineska tvrtka Lenovo za milijardu i 250 milijuna američkih dolara kupila proizvodnju osobnih računala IBM-a.

2006.

Hu Jintao najavio je u Washingtonu, politiku kojom će Kinu pretvoriti od isključivo izvoznog u potrošačko gospodarstvo.

2007.

Udio Kine u svjetskoj proizvodnji je 35 posto, a udio njezinog BDP iznosio je nešto više od 10 posto BDP-a svijeta koji je tada iznosio oko 65 tisuća milijardi. veliki izvoz ne znači istodobno velike prihode za kineske tvrtke, budući da najveći dio zarade odlazi američkim i europskim kompanijama koje su dizajnirale proizvod, transportirale ga i prodale.

Teoretičar Zheng Bijian oblikuje koncepciju *miroljubivog rasta* Kine koja će biti posebna supersila u svjetskoj povijesti. Svojim strateškim razmišljanjima o poziciji Kine u svijetu utjecao je na Hu Jintaoa. Znanje ima važnu ulogu u vođenju unutarnje i vanjske politike. Koncepcija je bila i odgovor je na teorije o Kini prijetnji.

U Kini postoje grupe koje misle da je Zhengova teorija naivna i da slabi Kinu budući da se velike sile ponašaju suprotno i resurse za svoj rast osiguravaju vojnim sredstvima.

Svaki ekonomski, socijalni i politički problem pomnožen s 1,360 milijuna stanovnika koliko god bio mali postaje veliki ili ogroman. Podijeljen s 1,360 milijuna ljudi financijski i prirodni resursi koliko godi bili obilni bit će niski na razini per capita.

Kina je pokazala da je drugačija ponašanjem u financijskoj krizi u Aziji 1997., u odnosu sa zemljama s kojima je 2010. potpisala CAFTA te u Africi kada si je sama nametnula kvote na izvoz

Suočila i s ozbiljnim problemom "otrovnih igračaka", nedopuštenih dodataka hrani i lijekovima, zagađene ribe i slično, zbog čega je roba *made in China* došla na glas kao roba čiji proizvođači ne brinu za sigurnost kupaca. Kineska vlada je shvatila kako je takav imidž opasan za zemlju, te je takvim tvrtkama oduzela izvozne dozvole i osnovala državno vijeće za kvalitetu proizvoda i sigurnost hrane. Neovisne analize dječjih igračaka pokazale su da su u proteklih dvadeset godina povlačene s tržišta prije svega zbog propusta u dizajnu za što su odgovorene američke kompanije zato što se igračke proizvode prema njihovim nacrtima i procedurama.

Nacionalni kongres je na završnom zasjedanju donio zakon o izjednačavanju poreza za kineske i strane kompanije.

2008.

Olimpijada u Kini. Glavni organizator bio je Xi Jinping: Zhang Yimou napravio otvaranje (Kine je romantična civilizacija) koje je zadivilo cijeli svijet. *Time* ga je proglasio osobom godine. Filmovi: *Red Sorghum*(1987); *Ju Dou*" (1990); *Raise the Red Lantern*" (1991), *The Story of Qiu Ju*" (1992), *Shanghai Triad*" (1995), *To Live*" (1994) *The Road Home*" (1999; U.S. 2001). *Happy Times*" (2001; U.S. 2002), *Ying xiong*" HEROJ(2002), *House of the Flying Daggers*, *KUća letećih noževa*; *Cjetovi rata* (2011).

Rastu nemiri na Tibetu.

Kina pomaže preko G-20 i MMF-a u stabiliziranju svijeta nakon izbijanja ekonomske krize u SAD. Mistifikacija ekonomske moći Zapada. Ima važnu ulogu u UN-u, MMF-u i G-20. Ipak ne dolazi do rasta strateškog povjerenja između Kine i Zapada nego do rasta teorija o "opasnoj Kini".

2009.

Nemiri u Xinjiangu i 60 godina KPK

U Kini još uvijek 150 milijuna ljudi živi u siromaštvu.

2010.

Kina postaje drugi najveći svjetski izvoznik.

2011.

Podignut spomenik Konfuciju na Tiananmenu. Konfucijanizam postaje važan izvor kineske *soft power*.

Amerika objavljuje novu strategiju za Kini i Aziju koju vidi kao novi centar svijeta u kojem želi zadržati svoju moć upravljanja događajima. Amerika potiče procese koji bi jednom doveli do oblikovanja Pacifičke zajednice a važan korak u tom smjeru je Transpacifičko partnerstvo koje bi trebalo završiti sporazumom o slobodnoj trgovini. O tom sporazumu, fokusiran je na intelektualno vlasništvo, još raspravljaju SAD, Australija, Brunei, Čile, Malezija, Novi Zeland, Preu, Singapur i Vijetnam. Predsjednik Obama pozvao je Kinu da se pridruži. Japanski industrijalci protive se takvom sporazumu ako bi došlo do potpunog ukidanja carina u svim područjima.

2012.

Na narodnom kongresu (zasjeda jednom godišnje)izbran novi CK i Xi Jinping za novog Predsjednik Komunističke partije Kine

Važan faktor uspješnosti kineskog razvoja su stalne rasprave unutar Partije i Narodnog kongresa kako bi vodstvo zemlje imalo potpuno razumijevanja trendova aktualne ekonomije,znanosti, tehnologije, zakona, vojnih i vanjskih poslova. Stalno razmišljanje o sadašnjosti i budućnosti je pristup koji je uveo Deng Xiaoping. O budućnosti Kine raspravlja i Kineska Narodna politička savjetodavna konferencija, osnovana 1948., okuplja KPK, druge stranke, NOV, narodne organizacije i prekomorske Kineze.

Razvoj Kine postao je ovisan o stanju u svjetskom poretku zato politička elita mora imati znanja kako svijet funkcioniira. Novo vodstvo najavilo je da će slijediti put neovisnog razvoja u kojem se Kina više oslanjati na sebe a ne na svijet.

Velika strategija Kine: *miroljubivi rast* se nastavlja budući da je u interesu Kine miroljubivo međunarodno kruženje i dosadašnji puta razvoja,drugačiji od svih glavnih sila svijeta u modernoj povijesti. Drugačiji od razvoja Njemačke,SSSR-a i SAD.

Između 1980 i 2012 kineski BDP po stanovniku povećao se 36 puta, a njegov udio u svjetskom gospodarstvu s 2,2 posto, na 15 posto. Ove godine kinesko gospodarstvo će rasti nekoliko puta brže od ostalih glavnih ekonomskih sila svjetskim. U 2010. Kina je postala drugi svjetski izvoznik.

2013.

PETA GENERACIJA VOĐA VODI DRUGU EKONOMIJU SVIJETA

12. Narodni kongres, koji će zasjedati do 2018., izabrao je Xi Jinpinga i Li Keqiang za novo vodstvo Kine. Obojica su iskusna u vođenju državnih poslova. Imali su važnu ulogu u izradi su 12. petogodišnjeg plan Kine.

Xiov otac Xi Zhongxun radio je 1978. na pripremanju Kine za sudjelovanje u međunarodnoj ekonomiji, odnosno pripremi provincije Guangdong za ulazak stranog kapitala i tehnologije.

To je dovelo do razvoja industrije u obalnom dijelu zemlje.

Xi Jinping prvo je od stranih dužnosnika primio američkog ministra financija Jacka Lewija.

Pogoršanje odnosa s Japanom. Sukob oko suvereniteta nad Diaoyu/ Senaku otočjem bogatom naftom se nastavlja. Vidi više o sporu u DINASTIJA MING.

Japan želi promijeniti članak devet iz Ustava kojim se odriče rata i radi reviziju nacionalnih obrambenih smjernica u kojima Kinu, uz Sjevernu Koreju definira kao opasnost za sigurnost zemlje.

KINA SUBJEKT EKONOMSKE GLOBALIZACIJE

Na ekonomskoj razini Kina se okreće ulaganjima u inozemstvo, ekonomiji više dodane vrijednosti i zaštiti prirode. Cilj vlade je da kumulativna kineska ulaganja od 2001. do 2015.

dosegnu 560 milijardi dolara. Najveća su ulaganja bila su u resurse u Australiji(45 milijardi dolara). Takva ulaganja neki kinesku eksperti vide rizičnima zato što cijene resursa pokreće Kina sama i ako njezina ekonomija uspori doći će do pada tih cijena. Odnosi s Amerikom i dalje su pod pritiskom da Kina vodi realniju tečajnu politiku i aprecira svoju valutu. Kinesko akumuliranje deviznih rezervi je posljedica vladine tečajne politike. Kina kupuju velike iznose dolara za koje je vezan juan(renminbi). Uvozi kapital iz Amerike koji kupuje po visokim cijenama. Može prodati svoje dolare kada hoće, ali to bi imalo teže posljedice za nju nego za Ameriku: inflaciji i udar na izvoznički sektor. Americi bi to pomoglo da smanji trgovinski deficit, dolar bi oslabio u odnosu na yen i došlo bi do rasta američkog izvoza. Amerika ne bi bankrotirala, vojni sektor ne bi dozvolio propast T- obveznica iza kojih, kao i iza dolara, stoji vojna moć Amerike kojoj se nitko ne može suprotstaviti. Istraživanje Pew institute pokazalo je da 78 posto Amerikanaca zabrinuto što Kina drži američki dug. Postoje i razmišljanja da je Kina u *dolarskoj zamci*

Nova generacija vođa usmjerena je na razvoj dinamičnijih odnosa sa zemljama na zapadnoj granici Kine(Pakistan, Kazahstan, Afganistan i širenje ekonomske suradnje na Srednji istok) da bi se ubrzao razvoj zapada Kine koji predstavlja 78 posto teritorija, 28 posto stanovništva i 20 posto GDP-a koji je 2012. iznosio preko 8 tisuća milijardi dolara .

Uz ekonomske reforme novo kinesko vodstvo nastavlja s političkim reformama zemlje u koje bi trebalo biti uključeno poboljšavanje radnih prava, opće zdravstveno osiguranje, suzbijanje korupcije, viša razina zaštite prirode i razvoj demokracije.

Kinesko vodstvo odlazi na sastanak skupine BRICS u Durbanu u Južnoafričkoj Republici povodom petogodišnjice postojanja. Osnovano je poslovno vijeće BRICS-a za rješavanje trgovinskih sporova koje bi moglo postati administrativno tijelo neke buduće slobodne trgovinske zone BRICS-a s tri milijarde ljudi.

9- 12 studeni

Održan je Treći plenum na kojem je novo vodstvo zemlje predstavilo planirane promjene u političkom i ekonomskom životu koje će provoditi u ime Centralnog komiteta koji ima već sada jasno definiran sadržaj rada u idućim godinama. (Na četvrtom Plenumu 18. saziva Centralnog komiteta KP Kine planira se rasprava o unapređivanju kapaciteta KP Kine za upravljanje zemljom. Na petom plenumu diskutirat će se o novom petogodišnjem planu za društveni i ekonomski razvoj Kine, a na šestom planira se rasprava o moralnosti društva kao i novim kulturnim reformama.)

U povijesti Kine do sada su održana dva posebno značajna treća plenuma: 1978. održan je Treći plenum 11. saziva Centralnog Komiteta na kojem je vođa Deng Xiaoping pokrenuo društvene i ekonomske reforme i otvaranje Kine a 1993. je na Trećem plenumu 14. saziva

Centralnog komiteta Predsjednik Jiang Zemin pokrenuo ekonomske reforme koje su dovele do novog snažnog ekonomskog rasta Kine i izgradnje socijalno tržišne ekonomije.

Centralni komitet pod vodstvom Xi Jinpinga i Li Keqiang je na 3. Plenumu pokazao da namjerava nastaviti ekonomske reforme daljnjim jačanjem tržišta i poticanjem inovacija kao i reformu u području upravljanja Kinom. Komunique objavljen nakon Plenuma prvi je službeni općeniti plan iz koje se može vidjeti da se novo vodstvo Kine odlučilo za politiku slabljenja državne uloge u ekonomiji i jačanja tržišnih snaga i institucija te procese u pravcu jačanja uloge poduzetništva koje će koordinirati i nadzirati novi odbor za dubinske reforme. Kina se ovim promjenama želi prilagoditi i novim trendovima u ekonomskoj globalizaciji.

CK KPK je podržao i orijentaciju na smanjivanje razlika između ruralnog i urbanog razvoja pomoću novih oblika upravljanja poljoprivredom i davanjem više vlasničkih prava poljoprivrednicima.

Novo vodstvo želi unaprijediti i sustav nacionalne sigurnosti kojim će se baviti novi Odbor za nacionalnu sigurnost te ojačati ulogu pravne države u ukupnom životu zemlje. Posebno mjesto u planu CK ima borba protiv korupcije pomoću novih antikorupcijskih mjera kao i oblikovanje sustavne politike zaštite okoliša.

IZVORI

Vogel, Ezra, F. *Deng Xiaoping and the Transformation of China*, Belknap Press, Harvard University Press, 2011.

Evans, Richard, *Deng Xiaoping and the Making of Modern China*, Penguin Books, 1995.

Kissinger, Henry, *On China*, Penguin Press HC, 2011.

Guisso RWL, Pagani C, and Miller D, *The First Emperor of China*, 1989 Sidgwick and Jackson, London.

Huang R, *1587 A Year of No Significance: The Ming Dynasty in Decline*, 1981 Yale University Press, New Haven, CT.

Rowe, William T., *China's Last Empire: The Great Qing (History of Imperial China)*, Belknap Press of Harvard University Press, 2009. te [Odd Arne Westad](#), *Restless Empire: China and the World Since 1750*, Basic Books, 2012

Zhang Xiaomin i Xu Chunfeng, *The Late Qing Dynasty Diplomatic transformation: Analysis from an Ideational Perspective*, *Chinese Journal of International Politics*, 1 (3), 2007. str. 405-445.

Bernard D. Cole, [*The Great Wall at Sea: China's Navy Enters the Twenty-First Century*](#) Annapolis, US Naval Institute Press, 2001.

Lo Jung Pang, "The Emergence of China as a Seapower During the Late Sung and Early Yuan Periods", *The Far East Quarterly* 14, broj 4, kolovoz 1955, str. 489-503.

Backhouse i J.O.P. Bland, *Annals and Memoirs of the Court of Peking*, Boston, Houghton Mifflin, 1914, elektroničko izdanje poglavlje 14, str. 322-331, na www.archive.org/.../annalsmemoirssoft .

Stanton Jue, Anson Burlingame, an American Diplomat, *American*

diplomacy, na www.unc.edu/depts/.../ca/jue_burlingame.html

Qingsheng Tong, Guo Songtao in London: Unaccomplished Mission Discovery, str. 45 - 63. ,u: Elaine Yee, Lin Ho i Julia Kuehn, eds., *China Abroad: Travels, Subjects, Spaces*, Hong Kong University Press, 2009.

.Jennings Mason Gentzler, *Changing China: Readings in the History of China from the Opium War to the Present*, New York, Praeger, 1977.

Yan Xuetong, *Ancient Chinese Thought, Modern Chinese Power*, Princeton University Press, 2011.

Adshead, Samuel A.M., *China in world history*, New York, Palgrave Macmillan, 2000.

Andelman, David A. China's Balkan strategy, *International Security*, Vol. 4, No. 3, 60-79, 1979/80.

Acharya, Amitav i Buzan, Barry, Why is there no non-Western international relations theory? An introduction, *Int Relat Asia Pac* 7(3): 287-312, prvi puta objavljeno *online* 7. kolovoza 2007.

Alastair Iain Johnston and Robert S, Ross, eds., *New Directions in the Study of China's Foreign Policy* Stanford, Stanford University Press, 2006.

Baković, Ozren, Hrvatsko-kineski odnosi uoči pristupanja Hrvatske Europskoj Uniji, *Politička misao*, Vol. XLIII, br. 2, str. 175–193, 2006.

Baker, Phillip, Human Rights, Europe and the People's Republic of China." *The China Quarterly*, No. 169, special Issue, ožujak 2002, str.45-63.

Baković, Ozren, Kineska vanjska politika i hrvatsko-kineski odnosi, *Politička misao*, Vol XXXVII, br. 4, str. 50–72, 2000.

Baldwin, David A., *Paradoxes of Power*, New York, Joh Wiley and Sons Incorporated, 1989.

Benko, Vladimir, O vprašanju prioritet v zunanji politiki Slovenija, *Teorija in praksa*, 29 (1-2), str. 3-11, 1992.

Bergsten, Fred C., / Bates, Gill, / Lardy, Nicholas R. / Mitchell, Derek J., *China The Balance Sheet: What the World Needs to Know Now About the Emerging Superpower*. Public Affairs, 2006.

Buzan, Barry, China in international society: is 'peaceful rise possible'? *The Chinese journal of international politics*, 3 (1). pp. 5-36. ISSN 1750-8916, 2010.

Chang, Ha - Joon, *23 Things They Don't Tell You About Capitalism*, Bloomsbury Press, 2012.

Chang, Ha - Joon, *Bad Samaritans: The Myth of Free Trade and the Secret History of Capitalism*, Bloomsbury Press, 2008.

Chaohua Wang, ed. *One China, Many Paths*, Verso, 2005.

Chen Dongxiao, "New Development in Global Politics and Rethinking on China's Multilateral Diplomacy," *Global Review*, Vol. 4, No. 1, siječanj - veljača 2010, str. 1-21.

Dillon, Michael, *Contemporary China: An Introduction*, New York, Routledge, 2008.

Ding Yuanhong, "Major Trends in the World Situation," *Foreign Affairs*

Journal (Peking), proljeće 2010., str. 21-30.

Ding Yuanhong, "New China's Diplomacy at 60: *Glorious Years and Proper Policies*," *Peace and Development*, Peking, svibanj 2009, p. 66.

Dragičević, Ivo, *Kina od nebeskog carstva do naših dana*. Prometej, Zagreb, 2002.

Fenby, Jonathan, *Povijest suvremene Kine: Propast i uzdizanje velike sile 1850. - 2008.*, Zagreb, Sandorf, 2008.

Feng Huiyun, *Chinese Strategic Culture and Foreign Policy Decision-Making: Confucianism, Leadership and War*, Routledge, 2007.

Ferk, Jasmina, Internacionalizacija slovenskih podjetij na netradicionalne trge kot instrument mednarodne konkurenčnosti: primer Indije in Kitajske, 2006., *magistarski rad*, Univerza v Mariboru, Ekonomsko-Poslovna Fakulteta Maribor.

Gao Zugui, The International Strategic Situation and its Prospects in a Post-crisis Era, *Peace and Development Studies*, Beijing, February 2010.

George, L. Alexander, *Bridging the Gap: Theory & Practice in Foreign Policy*, Washington, United States Institute of Peace Press, 2005.

Global Governance 2025: At a Critical Juncture, National Intelligence Council i EU Institute of Security Studies.

Grieco, Joseph, "China and America in the New World", in Carolyn W. Pumphrey, ed., *The Rise of China in Asia: Security Implications*, Washington, Strategic Studies Institute, 2002.

Gries, Peter Hays, *China's New Nationalism*, Berkeley, CA: University of California Press, 2004.

Hu Angang, *China in 2020 A New Type of Superpower*, Brookings Institution Press 2011.

Jacques, Martin, *When China Rules the World: The End of the Western World and the Birth of a New Global Order*, Penguin Press HC, 2009.

Jia Qingguo, Unipolarity: Implications for China, the US and the World, *International Review*, siječanj 2008, str. 29-44.

Jin Yan, *From Easter Europe to New Europe*, Peking University, Press, 2011.

Jones, Eric. L, *Ekonomski rast u svjetskoj povijesti*, Zagreb, Politička kultura, 2003.

Kurlantzick, Joshua, China's New Diplomacy and Its Impact on the World, *Brown Journal of World Affairs* 14(1), str.221-235.

Lampton, David M., *Three Faces of Chinese Power: Might, Money, and Minds*, Berkley, University of California Press

Layne, Christopher, *The Peace of Illusions: American Grand Strategy from 1940 to the Present*, Cornell University Press, 2007.

Leonard, Mark, *What Does China Think?*, Public Affairs, 2008.

Liang Shoude i Hong Yinxian, *Guoji zhengzhixue gailun*, (Uvod u proučavanje međunarodne politike), Peking, Chinese Central Editing and Transnational Press, 1994.

Li Cheng, (Ed.): *China's Changing Political Landscape: Prospects for Democracy*, Brookings Institution Press, 2008.

Lin Limin, "International System Transformation: History and Reality," *Contemporary International Relations* srpanj/kolovoz 2009, str. 1-19.

Lo Bobo, *The Axis of Convenience: Moscow, Beijing and the New Geopolitics*, Chatham House, London, Brookings Institution, Washington D.C., 2008.

Qiao Liang and Wang Xiangsui, *Unrestricted Warfare: China's Master Plan to Destroy America*, Pan American Publishing Company, 2002.

Patten, Chris, *East and West: China, Power, and the Future of Asia*, Times Books, 1998.

Peerenboom, Randal, *China Modernizes, Threat to the West or Model for the Rest?*, Oxford University Press, 2007.

Principles of Development", Beijing, *State Council Information Office*, 2006).

Plevnik, Jasna, Mesić, Stjepan, *Doba ekonomske diplomacije*, Zagreb, Prometej, 2011.

Plevnik, Jasna, *Cijena novog poretka, Svjetski izazovi nacionalnim interesima*, Golden marketing - Tehnička knjiga, 2009.

Pomeranz, Kenneth, *The Great Divergence. China, Europe and the Making of the Modern World Economy*, Princeton, Princeton University Press, 2000.

Ramo, Joshua Cooper, *Beijing Consensus*, Foreign Policy Centre, 2004.

Ross, Robert S, *Chinese Security Policy: Structure, Power and Politics*, Routledge, 2009.

Ross, Robert S, The Geography of the Peace, East Asia in the Twenty first Century, *International Security*, Vol. 23, No 4, proljeće 1999., str. 81- 118.

Schoppa, R. Keith, *Twentieth Century China: A History in Documents*, New York, Oxford University Press, 2004.

Scobell, Andrew, *China's Use of Military Force: Beyond the Great Wall and the Long March*, Cambridge University Press, 2003.

Shirk, Susan L. *China: Fragile Superpower: How China's Internal Politics Could Derail Its Peaceful Rise*, Oxford University Press, 2007.

Shirk, Susan L., Chinese Views on Asia-Pacific regional security Cooperation, *The National Bureau of Asian Research Analysis*, Volume 5, No. 5., 1994.

Shambaugh, David L., *Charting China's Future: Domestic and International Challenges*, London, Routledge, 2011.

Shambaugh, David L., *Power Shift: China and Asia's New Dynamics*, Cambridge University Press, 2006.

Shi Yinhong, China's Peaceful Rise and World Order, *Chinese Cross Currents* (Macau), Vol. 4, No. 3 (July 2007), pp. 7-23.

Stiglitz, Joseph E., *The Price of Inequality: How Today's Divided Society Endangers Our Future*, W. W. Norton & Company, 2012.

Strauss, Julia C., Saavedra, Julia C. (Eds.): *China and Africa: Emerging Patterns in Globalization and Development*, *The China Quarterly* Special Issue, Vol. 9, Cambridge University Press, 2010.

Strecker Downs, Erica, *China's Quest for Energy Security*, Rand Corporation, 2000.

Sutter, Robert G., *Chinese Foreign Relations: Power and Policy since the Cold War*, Rowman & Littlefield Publishers, Inc., 2007.

Sutter, Robert, *China's Rise in Asia: Promises and Perils*, Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 2005.

Tse, Edward, *The China Strategy*, New York, Basic Books, 2010.

Zhu Feng, "China's Rise Will be Peaceful: How Unipolarity Matters," in Robert S. Ross and Zhu Feng, *China's Ascent: Power, Security, and the Future of International Politics* (Ithaca and London: Cornell University Press, 2008), str. 34-54.

'Zhengque Gujia Zhongguo Shili' (Procjenjivanje kineske moći na korektan način), *Renmin Ribao (People's Daily)*, 3. prosinca, 2004, str.7.

Yan Xuetong, the Rise of China and its Power Status, *Chinese Journal of International Politics*, Vol. 1, 2006, str. 5-33.

Yin Chengde, Rise of the Emerging Powers and Restructuring of the International Order, *Foreign Affairs Journal*, Beijing, ljeto 2009, str. 44-55.

Yu Keping, Li Cheng, Thorton Joh, L., *Democracy Is a Good Thing: Essays on Politics, Society, and Culture in Contemporary China* (The Thornton Center Series on Chinese Thinkers), Brookings Institution Press, and 2011.HU

Yee, Herbert, *China Threat - Perceptions, Myths and Reality*, RoutledgeCurzon, 2002.

Waltz, Kenneth. International Structure, National Force, and the Balance of World Power," *Journal of International Affairs* 21, 2 (1967), str. 215-231.

Wang Yusheng, "Persisting in the Strategy of 'Keeping a Low Profile' and Enhancing the Awareness of 'Trying to Do Something,'" *China International Studies*, Beijing, ožujak, travanj, 2010, str. 66-79.

Wallerstein, Immanuel, *World Systems Analysis, An Introduction*, Durham and London, Duke University Press, 2004.

Weber, M. *The Religion of China: Confucianism and Taoism*, New

York: The Free Press, 1951.

Weber, M. *The Religion of India: The Sociology of Hinduism and Buddhism*, New York: The Free Press, 1958.

Wight, Martin, 'Western Values in International Relations' str. 89-131 in Martin Wight & Herbert Butterfield (eds.), *Diplomatic Investigations. Essays in the Theory of International Politics*, London, Unwin, 1966.

Wu Xinbo, To Be an Enlightened Superpower, *The Washington Quarterly*, Vol. 24, No. 3 ljeto, 2001. str. 63-71.

World Bank, *China 2020: Development Challenges in the New Century*, Washington DC: World Bank, 1997.

